

सरकारी सम्पत्ति दुरुपयोग गर्नेलाई राष्ट्र सेवक उचित होला ?

अनुसा थापा

सरकारी सम्पत्ति दुरुपयोग गर्नेलाई 'राष्ट्र सेवक' भन्नु राष्ट्र र जनतामाथि घात होइन् र ? वैशाख लागेसँगै विवाह, व्रतबन्धलगायतका शुभकार्य गर्ने कम हुवात्तै बढेको छ । यस्ता कार्यक्रमको आयोजना गर्न पार्टी प्यालेसलाई ब्याङ्गनभ्याङ हुन्छ । सरकारी कर्मचारीहरु पनि परिवारसहित कार्यक्रममा उपस्थित हुन्छन् । रोचक कुरा त के भने, उनीहरु सरकारी गाडी लिएरै कार्यक्रममा आउँछन् । भोज खान जान पनि सरकारी गाडीको प्रयोग गर्न थालिएको छ । सरकारी गाडीको दुरुपयोग नौलो कुरा त होइन् । तर, सरोकारवाला निकायको यस्तर्फ ध्यान नजाँदा सरकारी गाडीको दुरुपयोग भनै बढेको छ । अझ कतिपय राजनीतिक दलका नेता र सरकारी कर्मचारीले सेतो नम्बर प्लेट हटाएर रातो राखेका छन् । आफ्नो निजीजस्तै गरेर जता मनलाग्दो त्यतै गाडी लिएर पुग्छन् । सरकारी गाडी जनताले तिरैको करवाट खरिद गरिएको हो । एउटा गाडीको तीन लाखदेखि २५ करोड रुपैयाँसम्म परेको छ । ती गाडी चलाउनका लागि चालक पनि सरकारबाटै दिइएको छ । इन्धन, मर्मतसम्भार खर्च सबै सरकारले व्यहोर्छ । जुन जनताले तिरैको कर हो । सार्वजनिक बिदाको दिन र निजी प्रयोजनका लागि सरकारी गाडी प्रयोग गर्न पाइँदैन भनेर कानुनमा स्पष्ट लेखेको छ । कानुन कार्यान्वयन गर्ने गृह मन्त्रालय हो । वर्तमान गृहमन्त्रीमा रवि लामिछाने छन् । तर, उनी मतलबै गर्दैनन् । बिदाको दिन र बिहानबेलुका सरकारी गाडी चलाउनेलाई कारबाही गर्नु भनेर गृहले ७७ जिल्लाका सिडियोलाई पत्राचार गरेको छैन । सरकारी गाडी लिएर माछामासु किन्न पुगेको देखिन्छ । रासन लिन जान पनि सरकारी गाडी । छोराछोरी स्कुल पुर्याउन पनि सरकारी गाडीकै प्रयोग । सरकारी गाडी कर्मचारीको निजीजस्तै भएको छ । जता मनलाग्दो त्यता लगेको छ । कार्यालय समयबाहेक ती गाडी चलाउन पाइँदैन । तैपनि खुलेआम चलाइरहेका हुन्छन् । यद्यपि, कारबाही हुँदैन । आफन्तलाई गाडी सिकाउन पर्यो भनेपनि सरकारी गाडी । सरोकारवाला निकायले आँखा चिम्लिँदा सरकारी कर्मचारी र चालकलाई मोज भएको छ । मुलुकभर कति सरकारी गाडी छन् ? ती गाडी कुन अवस्थामा छ ? एउटा कर्मचारीले कतिवटा गाडी फेरें ? सरकारसँग तथ्याङ्क छैन । सार्वजनिक बिदाको दिन सरकारी गाडी हुईकिरहेको देखिन्छ । तर, ट्राफिक प्रहरीले ती गाडीलाई समात्ने, पास चेकजाँच गर्ने केही पनि गर्दैनन् । टुलुटुलु हेरेर बस्छन्, ट्राफिक । आम सर्वसाधारण ट्राफिक प्रहरी अल्छी भएको गुनासो गर्छन् । अर्धकांश ट्राफिकलाई कानुनमा के

व्यवस्था छ ? जानकारी छैन । आफ्नो जिम्मेवारी अन्तर्गत के के पछेन् ? ट्राफिक अनविज्ञ छन् । ट्राफिक 'दिन कटाउने र माना पचाउने' काम मात्रै गरिरहेका छन् । बिदाको दिन सरकारी गाडी चलाउन पाउँदैन, दुरुपयोग गर्न पाउँदैन भन्ने सर्वसाधारणलाई थाहा छ, ट्राफिकलाई थाहा छैन । जनताले तिरेको करबाट किनेको हो नि सरकारी गाडी । इन्धन पनि जनताले खाइनखाई तिरेको करबाट खरिद गरिएको हो । सरकारी सम्पत्तिको दुरुपयोग गर्न कसैले पनि पाउँदैन । तर, कानुन कार्यान्वयन फितलो हुँदा सरकारी कर्मचारीले मनमौजी चलाएका छन् । यता, तलब खाईखाई ट्राफिक राज्यको सम्पत्ति दोहन भएको हेर्न दर्शक बनेका छन् ।

सरकारी कर्मचारी विहान १० बजे कार्यालयमा हाजिर भइसक्नुपर्छ । बेलुकी ५ बजेसम्म उनीहरु कार्यालयमै हुनुपर्छ । काममा छिटो पुगोस् भनेर सरकारले सरकारी कर्मचारीलाई गाडी दिएको हो । यसले राज्यको ढुकुटीमा चाप मात्र परेको छ, उपलब्धि केही छैन । १० बजे पुग्नपर्ने कर्मचारी दिउँसो १२ बजे पुग्छन् । ५ बजेसम्म कुनै कर्मचारी कार्यालयमा भेटिँदैनन् । सबै टाप कसिसकेका हुन्छन् । कार्यालय समयमा दलाली गर्न पुग्छन्, कर्मचारी । कतिपय कर्मचारी सेयर र घरजग्गा दलाली छन् । कुनै आफ्नो व्यापार व्यवसाय सम्हाल्न पुग्छन् । कुनै जाँड खान दौडिन्छन् त कुनै राजनीतिक दलको कार्यक्रममा अतिथि बन्न ।

सबै सरकारी कर्मचारीले राजनीतिक दलको भोला वोकेका छन् । विहानबेलुका होइन, अफिस टाइममै राजनीतिक गफ हाँकेर बसिरहेका हुन्छन् । जनताले करबाट तलबभत्ता खाने, पेन्शन खाने, खाजा खाने, सरकारी गाडी चढ्ने, लुगा लगाउने अनि कामचाँहि राजनीतिक दलको गर्ने ?

यस्ताले छिटोछरितो सेवा देलान् भनेर सेवाग्राहीले सोच्नु बेकार छ । सरकारले छानबिन गर्ने हो भने कुन कर्मचारी कुन पार्टीको भोले हो ? छर्लङ्गा भइहाल्छ । खाने जनताको, काम गर्ने नेताको । सरकारी कर्मचारीबाट आम सर्वसाधारण वाक्कदिवक्क भइसकेका छन् । कर्मचारीहरु भ्रष्टाचारी भए ।

सबै सरकारी कार्यालय भ्रष्टाचारको अखडा बनेको छ । जसरी हुन्छ मालामाल बन्नेकै कर्मचारीको ध्यान छ । सरकारले सरकारी कर्मचारीलाई महिनावारी तलब दिन्छ । बैठक बसेको बेला खाजा र भत्ता पनि दिन्छ । तैपनि सरकारी कर्मचारीलाई पुगेको होइन । घुस खान्छन् ।

सरकारी कर्मचारी एक नम्बरको 'चोर' भए । सरकारको पोशाक लगाएर यिनीहरुले चोरी गर्छन् । सामान किनेर ल्याउन पाएको हुँदैन, घरतिर दौडाइहाल्छन् । २० जना कर्मचारी बैठकमा

उपरिस्थित भए भने ५० पोका खाजा मगाउने । अरु घरतिर लैजाने । २० लिटर पेट्रोल लाग्यो भने सय लिटरको बिल बनाउने ।

मर्मतसम्भारमा हजार लाग्यो भने लाखको बिल बन्छ । यस्ता कर्मचारीलाई 'राष्ट्र सेवक' कर्मचारी भन्नु राष्ट्रमाथि नै घात हुँदैन ? ? जनताको काम गर्न राखेको कर्मचारीले जनतालाई नै देखि सहँदैनन् । अझै जनतासँगै घुस माग्छन् । यस्ता सरकारी कर्मचारीलाई सरकारले धमाधम कारवाही गर्नुपर्दैन ?

सरकारी कर्मचारीका लागि निःशुल्क वीमाको व्यवस्था मिलाइएको छ । उपचारमा पनि छुट पाउँछन् । सामुदायिक विद्यालयमा छोराछोरी पढाउनुपर्ने भनेपनि निजीमा लगेर हालेका छन् । ऐनकानून सबै मिचेका छन् । सेवाग्राही एउटा सामान्य सेवा लिनका लागि दिनभर लाइन बस्छन् । दिनदिनै सरकारी कार्यालय धाउँछन् । तर, कर्मचारीलाई मतलबै छैन । प्रायःजसो कुर्सी खाली नै हुन्छन् । तिनलाई भेट्नु छ भने सरकारी कार्यालय होइन, पार्टी कार्यालय जानुपर्छ । किन कि उनीहरु अधिकांश समय त्यही हुन्छन् । कतिपय सरकारी कर्मचारीले कार्यालयभित्र क्यान्टिन चलाएका छन् । तर, त्यसबापत भाडा तिर्दैनन् । बत्तीपानीको पैसा पनि बुझाउँदैनन् । कामचाँहि क्यान्टिनमा गर्छन्, तलबचाँहि महिनेपिच्छे थाप्छन् । तलब लिने तर काम नगर्ने, यो पनि भ्रष्टाचार होइन ? सरकारले अब मासिक होइन, घण्टाको हिसाबले तलब दिने व्यवस्था गर । सरकारी गाडी दिने व्यवस्था पनि हटाऔं ।

तलब थापेका छन् । बसमा आऊन् कि हिँडेर, जनतालाई मतलब ? डेस किन दिनुपर्ने ? तलब पाएकै छन्, लुगा किन्न सक्दैनन् ? जनताचाँहि भोकभोकै मरेका छन् ।

रोजगारी नहुँदा दिनहुँ हजारौं नेपाली खाडी गइरहेका छन् । जनताचाँहि मरिरहने, अनि कर्मचारीचाँहि मोजमस्ती गरिरहने ?

विदेशी ऋण ल्याउँदै यिनीहरुलाई पाल्नुपर्नेको छ । जनताले तिरेको करले त धान्नै नसक्ने भैगो । अहिले विदेशी ऋण २७ खर्ब पुगिसकेको छ । त्यो त जनताले खाएका होइनन् । यिनीहरुले नै मिलीजुली खाएका छन् । चाहे बहालवाला होस् या भूपू, सबै सरकारी कर्मचारीको सम्पत्ति छानबिन गरौं ।

राज्य र जनतालाई ठगेर निजी सम्पत्ति जोड्नेहरुलाई छोड्नुहुँदैन । सरकार लाचार हुँदा कर्मचारीहरुको ठग्ने मनोबल बढ्दै गयो । राजनीतिक दल र व्यापारीको सम्पत्ति पनि छानबिन गर्नुपर्छ । भ्रष्टाचार गरेर कमाएको सम्पत्ति राष्ट्रियकरण गर्नुपर्छ र विदेशीको ऋण तिर्नुपर्छ ।

यी कर्मचारीलाई सेवासुविधा दिएर देश बन्दैन । सेवासुविधा खातेखात हुँदा कर्मचारीहरुलाई मात लाग्यो । विदेशीबाट ऋण

ल्याउदै कर्मचारीलाई पोस्ने
क्रम रोकौं । करारमा राखेका
कर्मचारीहरु पनि हटाऔं । काम
नै नगर्नेलाई किन पालिरहने ?
भक्तपुर

आयोग...

मुस्कान सेना नेपाल पार्टी, बहुजन एकता पार्टी नेपाल, मौलिक जरोकिलो पार्टी, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एकता राष्ट्रिय अभियान, नेपाल समाजवादी कांग्रेस, जनताको जनवादी पार्टी, नेपाल, मिमेरी पार्टी नेपाल, विवेकशील साक्षा पार्टी, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (समाजवादी), नेपाल लोकतान्त्रिक पार्टी रहेको छ । नेपाली कांग्रेस विपीले भने तोकिएको समय सकिएपछि, लेखापरीक्षण प्रतिवेदन बुझाएकामा उसको जनाएको कारणसहित जवाफ मागिएको सोझएको छ ।

नेपालमा...

गाउँपालिका कार्यालयले माया गुरुङ र सुरेन्द्र पाण्डेलाई विवाह दताको प्रमाण-पत्र दिएको थियो । माया र सुरेन्द्रको पहिलो विवाह दता भएसँगै सुप्रिमा गुरुङ र दिप्ती श्रेष्ठलाई बार्दयाको बढैयाताल गाउँपालिकाले लेस्विन विवाह दताको प्रमाण-पत्र दिएको थियो । यस अवसरमा मन्त्री चौधरीले यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायका लागि नेपालले अपनाएको समावेशी चरित्र विश्व माफ पुन्याएर इन्ट्रेणी पर्यटन भित्र्याउनु पर्ने बताइन् ।

पहिलो अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन आयोजना गरेकोमा आयोजक एवं सहयोगीलाई धन्यवाद दिँदै मन्त्री चौधरीले इन्ट्रेणी पर्यटन क्षेत्रबाट थाइल्यान्डको कुल गाईगस्थ उत्पादनमा २० प्रतिशत योगदान दिएको उल्लेख गरिन् ।

सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीश हरि फ्यालले नेपाल यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक पर्यटकका लागि सुरक्षित रहेको बताउँदै समलिङ्गी विवाह दता हुन थालेकोले यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकका लागि नेपालमा सम्मानित वातावरण रहेको उल्लेख गरे । नेपाल पर्यटन बोर्डकी कार्यकारी प्रमुख नन्दनी थापाले पिंक टुरिजमका लागि नेपाल गन्तव्य मुलुक बन्ने सम्भावना रहेको बताइन् ।

एसियाकै पहिलो समलिङ्गी सभासद एवं मायाको पहिचान नेपालका कार्यकारी निर्देशक सुनिलबाबु पन्तले यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक पर्यटकलाई स्वागत गर्न नेपाल तयार भएर बसेको बताउँदै अरू देशमा जस्तो नेपालमा आउँदा डराउनु पर्ने अवस्था नरहेको बताए ।

नेपालका लागि युरोपियन युनियनकी राजदूत भेरोनिक लोरेन्जोले विश्वका १४५ देशमा गरिएको अध्ययनमा यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकका लागि नेपालको अवस्था राम्रो रहेको बताउँदै १४५ देशहरू मध्ये नेपालको अनुत्तरणीय र प्रागै उत्साहप्रद, अवस्करणीय र प्रागै राम्रो भएको बताइन् । यस क्रममा राजदूत लोरेन्जोले यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकको जीवनस्तर माथि उकास्ने काममा युरोपियन युनियनले सहयोग गर्दै आएको जानकारी गराउँदै नेपालमा इन्ट्रेणी पर्यटनको सम्भावना अन्य देशमा भन्दा राम्रो देखेको बताइन् ।

पर्यटन सम्मेलनमा अमेरिका, न्यूजिल्याण्ड, जर्मनीका पर्यटन व्यवसायीले कार्यपत्र प्रस्तुत गरे भने इण्डियन लेखक एवं म्याथोलोजिष्ट देवदत्त पटनायक र पारोमिताले यौनिक तथा लैङ्गिकता बारे पुराना तथ्यहरू प्रस्तुत गरेका थिए ।

अर्थतन्त्र

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेशनल
१८औं वर्षमा प्रवेश

काठमाडौं - यहीं वैशाख सात गतेदेखि सिटिजन्स बैंक इन्टरनेशनल लिमिटेड १७ वर्ष पूरा गरी १८औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ । वि.सं.२०६४ साल वैशाख ७ गते २० औं वाणिज्य बैंकको रूपमा स्थापना भई अनवरत रूपमा आफ्ना ग्राहकहरु माभन्ने उत्कृष्ट सेवा पुऱ्याउँदै आएको सिटिजन्स बैंक इन्टरनेशनल अस्ति सात गतेदेखि १८ औं वर्षमा प्रवेश गरेको हो । सिटिजन्सले स्थापनाको १७ वर्षको अवधिमा करिब १७ लाख २४ हजार ग्राहकहरुलाई वित्तीय

सेवा प्रदान गर्न सफल भएको जनाइएको छ । हालसम्म देशका सातवटै प्रदेशमा विस्तार भएको १९० वटा शाखाहरू मार्फत सेवा उपलब्ध गराउदै आएको छ । बैंकले चालु आर्थिक वर्षको तेस्रो त्रैमाससम्ममा बैंकको कूल निक्षेप करिब १ खर्ब ८४ अर्ब रहेकोमा कर्जा तर्फ १ खर्ब ५६ अर्ब रहेको छ र यसै अवधिमा बैंकले करिब रु १ अर्ब २१ करोड खुद मुनाफा आर्जन गर्न सफल भएको बताइएको छ । बैंकले १७औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा आज वैशाख ७ गते विहानै सातवटै प्रदेशमा करिब १०५३ कर्मचारीहरूको सहभागितामा प्रभातफेरी कार्यक्रम आयोजना गरेको छ । जसबाट जनमानसमा वित्तीय ज्ञानको समेत अभिमुखिकरण हुने अपेक्षा बैंकले लिएको छ । साथै संस्थागत सामाजिक उत्तरदायीत्व कार्यक्रम अन्तर्गत बैंकले 'रक्तदान नै जिवनदान' न्ने नारालाई सार्थक बनाउदै नेपाल रेडक्रस सोसाईटीसंगको सहकार्यमा सातवटै प्रदेशका कूल २५ शाखाहरूबाट करिब ६८४ जना रक्तदाताको सहभागीतामा रक्तदान कार्यक्रम भव्य रूपमा सम्पन्न गरेको छ । साथै यसै अवसरमा मधेश प्रदेश अन्तर्गत वीरगन्ज शाखा र लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत बुटवल शाखाले निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर समेत संचालन गरेका छन् । शिविरमा करिब ३०० जना सेवाग्राहीहरूले निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण गराउनुका साथसाथै आवश्यक औषधीहरू समेत निःशुल्क प्राप्त गरेका छन् ।

साथै सिटिजन्स बैंकले आफ्नो १७औं वार्षिकोत्सवको उपलक्ष्यमा 'सिटिजन्स स्मार्ट बचत खाता' लाई १७ थरि आकर्षक सुविधाहरु थप गरेर ग्राहकहरुमा भन्नु ल्याएको छ । अब ग्राहकहरुले यो योजना अन्तर्गत खाता खोल्दा आकर्षक थप १७ सुविधाहरु निश्चित समयको लागि प्राप्त गर्न सक्नेछन् । सिटिजन्स बैंकले बचत सम्बन्धी विषयलाई ध्यानमा राख्दै वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी एक भिडियो सामग्री समेत आफ्नो १७औं वार्षिकोत्सवको दिन सार्वजनिक गरेको छ । ग्राहकहरुको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै यसै दिनदेखि बैंकले आफ्नो थप ६ वटा शाखाहरु बाट 'प्रिभिलेज काउन्टर' को समेत सुरुवात गरेको छ । काठमाडौं उपत्यका भित्र कुमारीपाटी, बौद्ध, कोटेश्वर र न्युरोड शाखामा र उपत्यका बाहिर बुटवल र हस्पिटललाइन शाखामा वैशाख ७ गतेबाट प्रिभिलेज काउन्टर सुरु भएको छ । साथै १७औं वार्षिकोत्सवको उपलक्ष्यमा सिटिजन्स बैंकको मुख्य प्रायोजनमा १० औं सिटिजन्स बैंक खुला टेनिस प्रतियोगिता यही वैशाख ०९ देखि १५ गतेसम्म दशरथ रंगशालामा हुन गइरहेको छ । सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले देशभरी रहेका आफ्ना १९० वटा शाखा, १५३ वटा ए.टि.एम. र ९८ वटा शाखा रहित बैकिङ्ग इकाईहरुबाट १७ लाख २४ हजार ग्राहकवर्गलाई आधुनिक बैकिङ्ग सेवाहरु प्रदान गर्दै आएको छ । सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले अहिले ५५ जिल्लाबाट सेवा प्रदान गर्दै आएकोमा यसै चालु आर्थिक वर्ष थप सात शाखाहरु विस्तार गरेर आगामी दिनमा ६० वटा जिल्लामा सेवा प्रदान गर्ने जनाएको छ ।

सांल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

ग्याँस

- ISI सम्मन्धित क्वालिटी बख्तिर खबर कोट नै दीवना रिटेलको जाली नसको ३ तहको होख्नुपर्छ
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न नसकिने प्लास्टिक थिल नसको रिलिफवन्ड
- कम्प्युटर प्रसिद्धिबाट चलेने प्वाबल, तौलमा रोठो अगला दफा हुनुहोस्

मेरो काठमाडौं ग्याँस पुनर्निर्माण समितिबाट
उत्तम खरीद
सम्पूर्ण सुरक्षाको साथैमा सम्पूर्ण
पुनः प्रयोग गर्न नसकिने प्लास्टिक थिल नसको रिलिफवन्ड
दफा हुनुहोस्

सांल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट साथ बस्तुहरु

हनुमान मासिक

मुन्धुम

मासिक

भाषा- लिपी, संस्कार-संस्कृति, धर्म-कर्म
लगायतका विविध पक्ष बारे जानकारी लिन
“मुन्धुम मासिक” खोजीखोजी पढौ !!

आदिवासी...

गरेको चर्चालाई संक्षिप्तमा सम्झने
र आम गायक-गायिकाभन्दा केही
फरक उपलब्धीबारे चर्चा गर्न चाहेको
हु। राजेश पायलले रेडियो नेपालमा
स्वर परीक्षण पास गरेपछि रेडियो
नेपालमा रेकर्ड भएर बजेको पहिलो
गीत थियो- 'सम्भ्रानाको कुरा नगर...'
शक्तिकुमार श्रेष्ठको शब्दको गीत एक
टेकमै रेकर्ड भएको थियो। २०४८
सालमा गाडिएको त्यो कोसेढुंगायता
राजेश पायलको सांगीतिक यात्रा यति
रफ्तारमा भन्ज्याडनेर आइपुग्यो कि
उत्तले बिसाउने नपाइ माथि चुचुरोमा
पुगेर नेपालको भण्डा फहाइसरेका
छन्। विश्वका ५० भन्दा बढी मुलुक
अनि दश वर्षमै १७ पटक अमेरिका
पुगेर सांगीतिक प्रस्तुति दिइसकेका
छन्।

२०३२ असोज १४ गते
खोटाङको बुङपामा जन्मिएका राजेश
पायललाई 'राई इज किङ' भन्दछन् ।
संसारभरि छरिएर रहेका नेपालीलाई
नेपालीपन बाँड्न सांगीतिक कोसेली
लिएर थुमथुममा पुगे गर्छन् । वर्षको
३ सय ६५ दिनमध्ये बढीजसो दिन
विदेशी र्थोत्त प्रवासी नेपालीमात्र
बित्छ । २०८० सालसम्म आइपुग्दा ८
हजार गीत रेकर्ड गरेका छन् । त्यसमा
५ हजार चलचित्रमा गाएका छन् ।
अधिकांश गीत खस-नेपाली भाषाका
छन् । उनले अंग्रेजी, जापानी भाषाको
पनि गीत गाएका छन् । पाँच घण्टामा ९
वटा गीत रेकर्ड गराउने सफल गायक
हुन् । उनले किरात राई समूहका २६
भाषामध्ये २४ भाषाका गीत गाएका
छन् । उनले मातृभाषाका गीत रेकर्ड
गराएर सामाजिक जागरण पैदा गरेका
छन् । राजेशपायल 'भर्सटायल गायक'
भनेर चिनिन्छन् । उनी आधुनिक गीत,
लोकगीत, भजन, पपगीत गायनसँगै
दर्शकमात्र नान्चे र नचाउने अद्भुत
क्षमतायुक्त छन् । उनका मूर्च्छना, पूर्वमा
रङ चढेछ, जस्ट फर यु, लभ लेटर,
बैगुनी रेछौ मायालु, निगाह, जदौ,
कामना, जदौ-२, दर्शन नमस्ते, राई इज
किङ, तिमी नहुँदा, मूर्च्छना-२, जदौ-३,
मेड इन नेपाल, सेवारो लगायत डेढ
दर्जनभन्दा बढी एल्बम रहेका छन् ।
कानुन, त्रिप्रे लागि, लेखान्त, पागल
छ यो मन, प्यारी, गुण्डाराज लगायत
चलचित्रमा संगीत दिएका छन् । उनी
अभिनेतासमेत हुन् ।

लोपोन्मुख भाषाको साथरेम

भाषाप्रति राजेश पायल राईको भनाइ छ- 'हेरी राख्नु होला त्यो भाषा हाम्रो हो । त्यो हतियार हो । त्यो सम्पति हो । जग्गाधनीपुर्जा त आज हामीसँग छ । भोलि कसैको हुनेछ । तर भाषा जहिले पनि हाम्रो हुनेछ । मरेर गए पनि हामीसँग सास नरहे पनि त्यो भाषा, त्यो लिपि हाम्रो नै हो । भाषा हाम्रो मुटु हो ।'

राजेश पायलले २०७६
असारमा खोटाङको हलेसी तुवाचुङ
नगरपालिका-३ च्यास्मिटार क्षेत्रमा
बोर्लिने तिलुङ राई भाषाको गीत रेकर्ड
गरेका छन् । वर्तमानिकाकी तत्कालीन
उपप्रमुख र नर्तन प्रमुख बिमला राई
तिलुङको शब्द संकलन तथा संगीतकार
मनोज साडसोन राईको संगीत रहेको
छ । राजधानी काठमाडौंको बानेश्वर
स्थित स्टुडियो किडमा उक्त गीत रेकर्ड
गरिएको क्षणमा बिमलाले भनिकी
थिई- 'हाम्रो मातृभाषा (तिलुङ) बोल्न
जान्ने मान्छे मेरो बुवालगायत केही
बुढापाकामात्र हुनुहुन्छ । कम्सेकम
संगीतवद्ध गर्न सकेमा मातृभाषाप्रति
अरूको रुचि बढ्छ भनेर संगीतकार
मनोज साडसोन अनुरोधमा मैले
७८ वर्षीय पिता दानबहादुर राईको
सहयोगमा गीति शब्द संकलन गीत
संकलन गरेको हुँ ।'

गीतमा तिलुङ देउता पहाड भुम्जु, प्राकृतिक उपहार बोजेहुँदा, जेराकाफलबाट देखिने चोमोलुङमा (सगरमाथा), दाया“बाट फन्को मार्दै पूर्व बगेकी दुधकोसीको बयान रहेको बिमलाको कथन थियो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्यांकअनुसार तिलुङ भाषा बोल्नेको जनसंख्या १ हजार ९ सय ६९ छन् । तर, व्यवहारिक रूपमा बोल्ने भने केही बुढापाकामात्र छन् । नगरपालिकाको पहलमा तिलुङ भाषाको कक्षा १-३ को पाठ्यक्रम बनेको छ । पाठ्यपुस्तक बनेको छ । भाषा शिक्षक व्यवस्था गरी दुइवटा विद्यालयमा कक्षा १ र २ मा पठनपाठन हुँदैछ ।

राजेश पायलले राई भाषाअन्तर्गत कोयी, वाम्बुले, बाहिङ, दुमी, दुडमाली, बान्तावा, चाम्लिङ, पुमा, थुलुङ, नाछिरिङ, मुगाली, फाङबुवाली, जेरुङ, खालिङ, साम्पाङ, कुलुङ, याम्फु, लोहरङ, छिन्ताङ, छिलिङ, आठपहरीया भाषाको गीत रेकर्ड गराएका छन् । त्यसैगरी किरात समूहअन्तर्ग लिम्बु भाषाको गीति एल्बम प्रकाशित गरिसकेका छन् भने सुनुवार र याक्खा

भाषाको रेकर्ड गरेका छन् । 'आफ्नो किरात भाषाहरूको गीत गाउन पाउं'दा खुशी लागेको छ । यी गीतमा भाषामात्र होइन, यसमा संस्कृति, संस्कार, परम्पराहरू लुकेका छन् । यो ऐतिहासिक कामको निम्ति जुट्दै आएको छु ।' गायक राजेश पायलको कथन छ ।

आदिवासी भाषा दशक
संयुक्त राष्ट्रसंघले सन् २०२२ देखि २०३२ लाई 'अन्तर्राष्ट्रिय आदिवासी भाषा दशक' घोषणा गरेको छ । संयुक्त राष्ट्रसंघ शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा सामाजिक संगठन (युनेस्को)ले त्यसको प्रवर्द्धन गर्दै आएको छ । संविधानतः नेपालमा बोल्ने सबै भाषा राष्ट्रभाषा हुन् । आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सी (एआई)को जमानामा ठूलो संख्याले बोल्ने भाषाको दबदबा छ । थोरै संख्याले बोल्ने मातृभाषाहरूको अवस्था दिनानुदिन लोपोन्मुख हुँदै छन् । मातृभाषा प्रवर्द्धन कार्य प्रविधिमैत्री बन्ने छ । आदिवासी भाषा दशकभित्र गरिएका मातृभाषाका क्रियाकलापहरूले अर्को शताब्दीका निम्ति मार्गनिर्देश गर्न सक्छ । नेपालका संरक्षित भाषाहरू जीवितै रहनु, जसले गर्दा देशको सान बढाओस्

यस अर्थमा राजेश पायल राईजस्ता ५० भन्दा मुलुकका अन्तर्राष्ट्रिय स्टेजहरूमा नेपाली गीत प्रस्तुत गर्ने एक लोकप्रिय याग हुन् । आदिवासी भाषा दशकमा राजेश पायलजस्ता प्रतिबद्ध र प्रसिद्ध गायकलाई मातृभाषा संगीत दुवैका रूपमा लिन सक्नुपर्छ, नकि गिनिज बुक रेकर्ड्सलाई । सम्बन्धित पक्ष संयुक्त राष्ट्रसंघ, सदस्य राष्ट्र नेपाल सरकार तथा सरोकार निकायहरू युनेस्को, भाषा आयोग, आदिवासी जनजाति आयोग, मधेसी आयोग, नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानलगायत निकाय लेपोन्मुख मातृभाषाहरूको सांगीतिक विकासतर्फ ध्यानपुन जर्खु छ । त्यसनिमित्त सम्बन्धित मातृभाषाका लेखक ऋष्टाहरू, गायक, प्रतिस्कारको भूमिका उजागर हुन जरुरी छ ।

लोपोन्मुख भाषाको साथरम
(शिरउभौनी) गर्नसक्ने अर्थात् तत्काल
सबै जनमनमा पस्न सक्ने विधा
भनेको गीत, संगीत नै हो भन्नेबारे
हामी सबैले बुझ्न जरुरी छ । त्यसको
उदाहरण कोरियन भाषाको 'गाङ्नाम
स्टाइल' गीत हो, जो संसारका

युवालाई आकर्षितमात्र गरेन भाषा
नबुझे पनि गाउँन लालयित तुल्यायो ।
गायक साईंको चर्चा जसरी चुलिपर्का
छ, त्यसैगरी नेपाली गीत, संगीतलाई
डायस्पोराका पुर्‍याए चर्चाको चुलीमा
पुर्‍याउने काम गायक राजेश पायल
राईले गर्दै आएका छन् । गायनका
साथसाथ उफ्रीउफ्री नाच्न लगाउने
जोशिला गायक संगीतकारले
लेपिनुमुख भाषाका वक्ताहरूलाई
मातृभाषाप्रति असिम श्रद्धासहित
मार्तुमान सक्छन् ।

विज्ञको नजरमा राजेश पायल
राजेश पायल राईले आफ्नो
सांगीतिक यात्राको सुरुवात
चरणदेखि गीतकार डा. कृष्णहरि
बरालसाथ पाएका छन् । राजेशले
रेडियो नेपालमा स्वर परीक्षा उत्तीर्ण
 गरेपछि परिचित संगीतकार, गीतकार,
गायकको साथ खोज्दै गर्दा नातिकाजी
र कृष्णहरि बरालको साथ पाएको
सुनाएका छन् । वरिष्ठ गीतकार डा.
बरालको कथन यस्तो छः

गीत गाएर गिनिज बुक वर्ल्ड रेकर्ड राख्नेहरू कोही छन् । गिनिज बुक भनेको अरुले नगरेको नौलो काम भयो भने हाल्दोरहेछ । त्यसमा अलि स्यानो मान्छेले गरेपनि हुन्छ । एकजना रेर्डिस्टले गायकमध्ये एउटा गीत मेरो पनि थियो । मलाई पनि पाँच हजार रूपैयाँ तिरेर सर्टिफिकेट आउँछ भन्यो । मैले त्यो सर्टिफिकेटका लागि पाँच हजार किन तिर्ने ? पैसा तिरेर लिन्न भनिदिएँ ।

संसारमा भएका कामहरूमध्ये नौलो काम गरेर नाम लेखाएवापत गिनिज बुकमा राख्नु एउटा इतिहास भयो । तर राम्रो हुनुचाहिँ सबभन्दा ठूलो कुरो हो । राम्रो हुनु, स्तरीय हुनु, त्यसले समाजलाई केही देओस् । गिनिज बुकमा क्षमता, बौद्धिकता, अनुसन्धानलाई पनि दिने पनि छन् । अग्लोलाई, होचोलाई, मोटोलाई पनि दिन्छ । राम्रो काम गर्न सक्थो भने त्यसले धान्यो । तर समाजमा केही पनि छैन । गिनिज बुककै लागि गिनिज बुकभन्दा पनि विशेष काम गरेर त्यो पाएको हो भने राम्रै हो । विशेष काम गरेर समाजका लागि केही हुने स्तरयुक्त काम गरेर पायो भने त्यो महत्वपूर्ण भयो ।

राजेशले इन्टरमिडियट पढ्दाखाखे मेरो गीत गाउनु भयो । त्यतिबेला रेडियो नेपालमा मात्रै गीत रेकर्ड हुन्थ्यो । नातिकाजीसँग मेरो एउटा गीत थियो । उहाँले त्यो गीतमा धुन हाल्नु भयो । एक दिन म जाँदाखेरी 'एउटा केटो छ, भरखरको फुच्चे, आईए पढ्ने जस्तो' त्यत्थले यो गीत मनपराको छ । त्यसलाई दिउँ सर ?' भनेर सोध्नुभयो । मैले राम्रो गाउँछ भने दिनोस् न भने । 'राम्रो गाउँछ । स्वर राम्रो छ, सुनें !' भन्नुभयो । दिइदिनोस् भने । मतलब हामीले गर्ने भनेको नयाँलाई हो क्या । पुरानालाई सम्मान गर्ने, प्रोमोसन नयाँलाई गर्ने ।

दिनोस् भनेपछि राजेश पायलले 'कसरी आँखा जुचे, कसरी माया बस्यो सकिन्न भन्न सबै, कसरी आँसु खस्यो' भन्ने मेरो गीत नातिकाजीको संगीतमा गाउनु भयो । उहाँका निमित्त मेरो गीत पहिलो थियो । भरखरे (२०८० साल) बादल लिम्बू र मैले गीत र गजलको एल्बम गर्दैछौं । त्यसमा पनि दुइ-तीनवटा गीत उहाँले गाउनु भएको छ । एउटा गीत 'जो जससँग सम्बन्धित छ' भन्ने छ । २०३३ सालमा रेकर्ड भएको 'म भक्त हुँ यो देशको' बोलको गीतदेखि अहिलेसम्म मेरा पन्ध्र सय जति गीत रेकर्ड भएका छन् । 'गीत सिद्धान्त र इतिहास' किताब दोस्रो संस्करण पुनः रावलोकन गरेर गीतकारको इतिहास समेटेको छु । मैले सय वटा जति चलचित्रमा लेखेको रहेछु ।

राजेशजीले थुप्रै मेरा गीत गाउनु भएको छ । हाम्रो राम्रै सम्बन्ध छ । राजेश स्वर पनि भएको, सामर्थ्य पनि भएको, क्षमतावान गायक हो । र चर्चित गायक हो । कति मान्छे क्षमता नभए पनि चर्चित हुन सक्छन् । कति मान्छे क्षमता भएर पनि चर्चित नहुन सक्छन् । क्षमता पनि हुनु र चर्चित हुनुचाहिँ सबभन्दा ठूलो कुरा हो । यसतिरको यात्राचाहिँ सबभन्दा राम्रो हुन्छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय

युक्रेनलाई अमेरिकाको पौने नील सहयोग दिने घोषणा

एजेन्सी- रूससँग युद्धरत युक्रेनलाई ६१ अर्ब डलर (पोने नील रुपैयाँभन्दा बढी) सहायता उपलब्ध गराउने सरकारी प्रस्ताव अमेरिकाको तल्लो सदनले स्वीकृत गरेको छ । अमेरिकी सदन हाउस अफ रेप्रेजेन्टेटीभबाट स्वीकृत युक्रेन सहायता प्रायोजकको राशी नेपाली रुपैयाँमा पोने नीलभन्दा बढी (करिव ८१ खर्ब १३ अर्ब) बराबर हो ।

सन् २०१४ मा क्रिमिया अतिक्रमण थालेयता युकेनले रूससँग युद्ध लाइरहेको छ । सन् २०२२ फेब्रुअरी २४ मा रूसले युकेन अतिक्रमण घोषणा गरेपछि, यूरेसिया क्षेत्रका दुई मुलुक सघन युद्धमा छन् । युकेनलाई अमेरिकी खेमाका र रूसलाई सो खेमाको विपक्षमा रहेका मुलुकहरूले सघाइरहेका छन्। युकेनलाई सहायता दिनेबारे अमेरिकी संसदमा विवाद चर्चाएको थियो । उता युकेनले अमेरिका लगायत सहयोगी मुलुकहरूलाई तत्काल सहायता प्राप्त नभए रूसको आक्रमण थेग्न नसक्ने बताउदै आएको थियो । चर्को विवाद र युकेनको तान्त्रिक याचनापछि अमेरिकी तल्लो सदनले ठूलो सहायता राशी प्रस्ताव स्वीकृत गरेको हो ।

अमेरिकाबाट प्राप्त गर्ने सहायता युकेनले हतियार र अन्य सैन्य बन्दोबस्तीका सामग्री खरिदमा खर्चेनेछ । युकेनी राष्ट्रपति भ्लादिमिर जेलेन्स्कीले अमेरिकी सहायता निकै महत्वपूर्ण रहेको प्रतिक्रिया दिएका छन् । 'लोकतन्त्र र स्वतन्त्रताले विश्वमा सदैव महत्त्व राख्छ, अमेरिकाले सहायता गरुञ्जेल यो बचिरहनेछ,' जेलेन्स्कीले भनेका छन् । रूसी सरकारका प्रवक्ता दमित्री पेस्कोभले भने अमेरिकाको युकेन सहायता प्याकेजको आलोचना गरेका छन् । उनले भनेका छन्, 'यो सहायताले अमेरिकालाई थप धनी र युकेनलाई थप बर्बादीको बाटोमा लैजानेछ । यही सहयोगले युकेनका धनी मानिसहरूलाई मृत्युको मुखमा धकेल्नेछ ।'

अमेरिकाले युद्धमै रहेको अर्को मुलुक इजरायललाई पनि २६.४ अर्ब डलर (करिब ३५ खर्ब ११ अर्ब रुपैयाँ) सहायता प्रदान गरेको छ । इजरायलले प्यालेस्टाइन राज्य क्षेत्र गाजापट्टीमा कठुरपन्थी समूह हमासलाई निमिट्यान्स पार्न भन्दै नरसंहार शैलीमा आक्रमण गरिरहेको छ । पछिल्लो समय इरानसँग पनि प्रारम्भिक परम्परागत युद्ध अवस्थामा रहेको इजरायललाई पनि सहायता दिने प्रस्ताव अमेरिकी सदनले स्वीकृत गरेको हो । उक्त सहयोग इजरायललाई सैन्य सहायता दिन र गाजामा मानवीय सहायता उपलब्ध गराउन खर्च हुने अमेरिकी सरकारले जनाएको छ ।

इजरायलले २६.४ मिलियन डलर बराबरको सैन्य सहायता पाउँदा उसकै आक्रमणका कारण मानवीय संकट भोगिरहेका गाजापट्टीका प्यालेस्टाइनीले ९.९ अर्ब डलरको मानवीय सहायता प्राप्त गर्नेछन् ।

भारतीय मसलामा क्यान्सर रसायन भएको दाबी

एजेन्सी - भारतीय मसला ब्रान्ड एभरेस्ट र एमडीएचमा क्यान्सर गराउने रसायन रहेको दावी गरिएको छ । हडकडको खाद्य सुरक्षा विभागले एभरेस्ट र एमडीएचका मसलामा क्यान्सर गराउने रसायन एथिलन अक्साइड पाएको भन्दै त्यसको प्रयोग नगर्न उपोभक्तालाई सचिit गरेको वीवीसीले जनाएको छ ।

हडकडमा यसको विक्रीमा समेत प्रतिबन्ध लगाइएको छ । यता सिंगापुरमा पनि एभरेस्टको माछा मसला फिर्ताका लागि निर्देशन दिइएको छ । परीक्षणका क्रममा करी पाउडर, सांभर मसला तथा मिश्रित मसलामा मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर गर्ने एथिलिन अक्साइड पाइएको हडकडको खाद्य सुरक्षा विभागलाई उधृत गर्दै बीबीसीले समाचार लेखेको छ ।

एथिलिन अक्साइडमा क्यान्सरको कारक तत्व काँसोनोजन हुने भएकाले मसला विक्रीमा प्रतिबन्ध गरिएको हो । परीक्षणका लागि हडकडको खाद्य सुरक्षा विभागले तीनवटा खुद्रा पसलबाट नमुना संकलन गरेको थियो । हडकडको खाद्य सुरक्षा विभागका अनुसार खाद्य सामग्रीमा एथिलिन अक्साइड प्रयोग गरेको पाइएमा त्यस्ता कम्पनीलाई अधिकतम ५० हजार डलर जरिवाना र ६ महिनासम्म कैदको सजाय हन्छ ।

सिंगापुरको खाद्य सुरक्षा विभागले पनि हडकडको विभागको सूचनाका आधारमा आफ्नो मुलुकमा पनि एभरेस्ट र एमडीएचका मसला बिक्रीमा प्रतिबन्ध लगाएको वीवीसीले उल्लेख गरेको छ। खाद्य सुरक्षा विभागको परीक्षणप्रति यस्तो छ, एभरेस्टको जवाफ

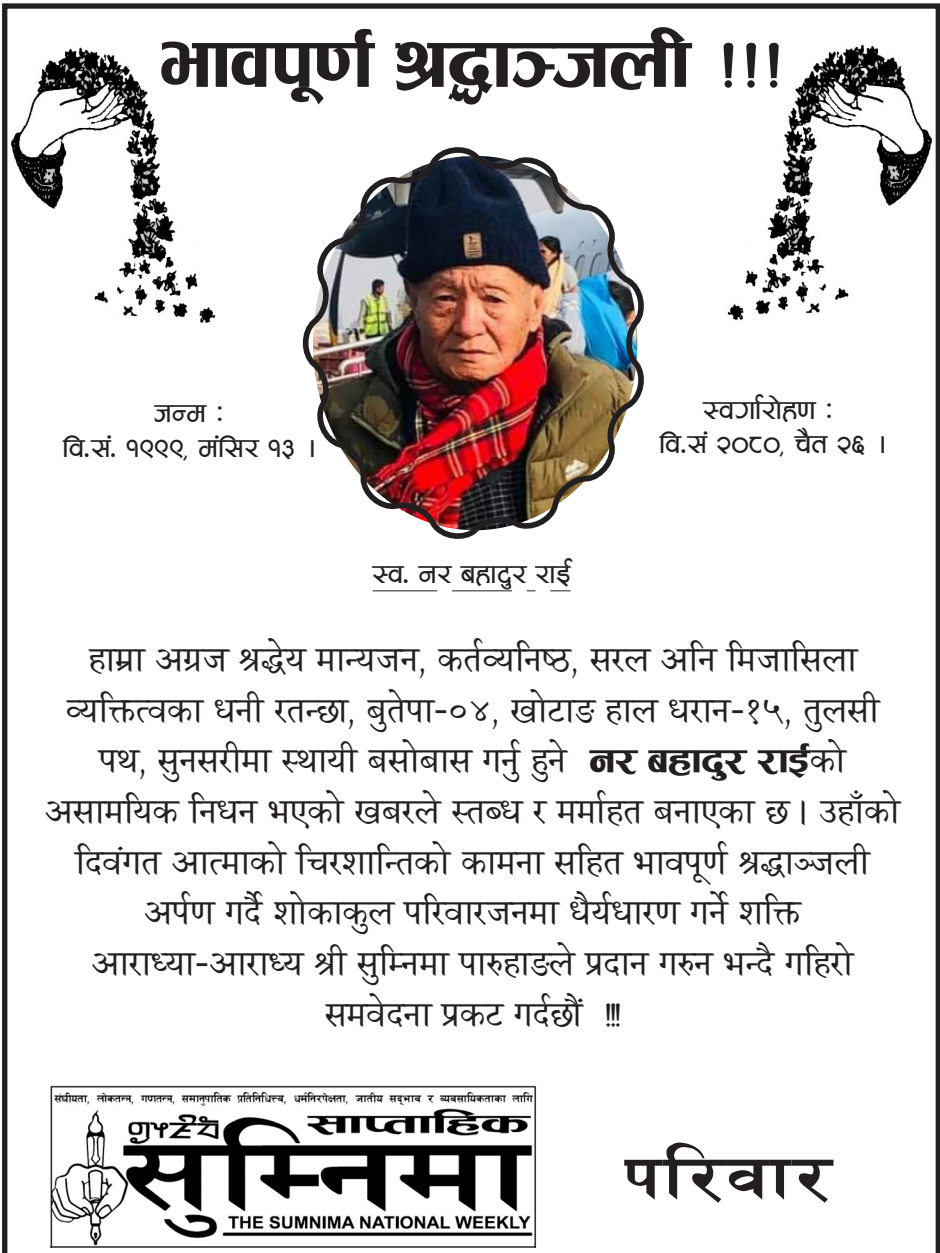
एभरेस्टले आफ्नो उत्पादन प्रयोगशालामा जाँचबुझपछिमात्रै निर्यात हुने बताएको छ । कडा जाँचबुझ सहित निर्यात हुने भन्दै उसले मसलाको गुणस्तरमा सम्झौता नगरीएको जिकिर गरेको छ । एभरेस्ट कम्पनीको भनाइ उद्भूत गर्दै वीवीसीले लेखेको छ, 'हाम्रो सबै उत्पादन कडाइका साथ जाँचबुझपछि मात्रै निर्यात हुन्छ । हामी सफाउदा तथा खाद्य सुरक्षा मापदण्डको कडाका साथ पालना गरौँ । हामी उत्पादनको जाँच भारतीय मसला बोर्ड तथा सरकारी प्रयोगशालामा समेत हुनेगर्छ ।'

एभरेस्टले आफ्नो उत्पादनको गुणस्तरमाथिको प्रश्नबारे आधिकारी सूचनाको पर्खाइमा रहेको बताएको छ । हानिकारक रसायनबारे आफ्नो गुणस्तर विभागले समेत परीक्षण गरिरहेको उसको भनाइ छ । 'हरेक निर्यात अधि अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड पालनाको यकिनका लागि भारतीय मसला बोर्डले उत्पादन परीक्षण गरेर बजारमा जान्छ । हाल उठेको सवालपति हाम्रो कम्पनीको ध्यानकर्षण भएको छ । उक्त सवालको आधिकारिक सूचनाको पर्खाइमा हामी छौं । एथिलिन अवसाइडबारे हाम्रो गुणस्तर विभागले पनि आन्तरिक जाँचबुझ गरिरहेको छ ।'

एथिलिन अक्साइड रंगविहीन ज्वलनशील ग्यास हो । यसको प्रयोग कृषि, स्वास्थ्य तथा खाद्य प्रशोधन उद्योगमा किटनाशकका रूपमा प्रयोग गरिन्छ । मसला उद्योगमा सुष्मजीवले पुर्‍याउने असर र किरावाट मसलमा हुनसक्ने क्षति न्युनीकरणका लागि यसको प्रयोग हुन्छ । विभिन्न स्वास्थ्य संगठनहरूले यसलाई कार्सिनोजेनको वर्गमा राखेका छन् । यस रसायनको खतरालाई मध्यनजर गर्दै धेरै मुलुकले यसको प्रयोगबारे कडा कानून समेत बनाएका छन् ।

भारतीय मसलाको गुणस्तरबारे अमेरिकामा पनि प्रश्न उठेको थियो । सन् २०२३ मा अमेरिकी खाद्य तथा औषधीसम्बन्धी नियामकले सांभर तथा गरम मसला बजारबाट फिर्ता लान भनेको थियो ।

ती मसला प्रयोगशालामा परीक्षण गर्दा साल्मोनेला पाइएको थियो । उक्त ब्याक्टेरियाका कारण डायरिया, पेट दुख्ने, ज्वरो आउने, रिंगटा लाग्ने तथा उल्टी हुने समस्या उपभोक्ताहरुमा देखिएको थियो ।

“मातृभाषाको उन्नति नगर्ने जातिको पतन र विनाश हुन धेरैबेर लाग्दैन ।”
- बाल गंगाधर तिलक

“नारी मात्र पुरुषको पत्नी होइनन्, उनी राजनीतिक नेता, कार्यकर्ता पनि हुन् ।”
- कृष्णकाया

सम्पादकीय

नागरिकले सजगता अपनाउन अपरिहार्य

मुलकमा राजनीति अस्थिरता कै कारण बेथितिको जरा उखेल्न नसकिएको महसुस सर्वत्र गरिएको छ । यसका लागि मूलतः राजनीतिक पार्टीहरु, पुराना हुन वा नयाँ सबैको एउटै ध्येय हुनु जरुरी छ । तर, आ-आफ्ना ताल र सुरमा नाचेका राजनीतिक दलहरु आमनागरिक र देशको स्वार्थमा नभै व्यक्तिगत र दलीय स्वार्थमा चुर्लुम्म ढुबेकोले सम्भव नभै रहेको स्पष्ट हुन्छ । फलस्वरूप आमनेपाली नागरिक अनि देशले ठूलै मूल्य चुकाउनु परिरहेको स्थिति सबै सामु छर्लङ छ । राष्ट्रको विकास, समृद्धि सँगैसँगै आमनागरिकका चाहना, भावनालाई आत्मसात् गर्दै र गराउदै सर्वव्यापी रूपमा हेरिएका त्यस्ता विकासवादी योजना र कार्यलाई राजनीतिक पार्टीहरु कै कर्मकाण्डी, भाषण अनि आश्वासनले कुनै पनि सकारात्मक सोचको विकास त के समृद्ध हुनसमेत नसकिरहेको स्थिति छ । समयानुसार राज्यसत्ता रुपान्तरणको अवस्थामा पनि लोकप्रिय कार्ययोजना, ठोस कार्यका अलावा विकासे गतिले फड्को मार्न सकिरहेको छैन । यस्ता अवस्था आमनागरिक सामु आईरहुनु अत्यन्त दुःखद अनि नकारात्मक परिस्थितिको हो । जसको जरा उखेलेर सिध्याउनु आमनागरिक अनि देशको निम्ति अपरिहार्य छ तर, त्यो तत्कालै र आमनागरिकले चाहदैमा हुने सम्भावना क्षीण बन्दै गएको स्थिति अहिले पनि कायमै छ । यस्तो अवस्था आईरहुनु र स्थायी रूपले अधि बढ्नु देश र आमनागरिककै निमित्त महा रोग हो, भन्दा अन्यथा नहोला । यिनै यथार्थ परिस्थिति बिच विशेषतः आमनागरिक माझ ठूलाठूला धमाकामा आफ्नो राजनीति कार्ययोजना, घोषणा-पत्र र प्रतिबद्धता व्यक्त गरिए पनि ठोस रूपमा कार्यान्वयन पक्षमा हात लाग्यो शून्यको स्थिति विद्यमानमा ताजै छ । ती राजनीतिक पार्टी पुरानाको त कुरै छाडौं, नयाँलेसमेत पुरानाको कार्य पद्धति अनुसरण गरिएको पाउन सकिन्छ । तिनीहरुले भन्ने गरेका पुराना कार्य पद्धति, शैली जस्ता भ्रष्ट क्रियाकलापले देशद्रोही र जनद्रोही कार्यलाई सहयोग पुर्‍याई रहेको छ । केवल उनीहरु माथि उल्लेख गरे भै सीमित स्वार्थ सिद्धिका लागि मात्र मीठामीठा भाषण र आश्वासन बाड्न तल्लीन रहेको प्रष्ट हुन्छ । अतः कुनै पनि राजनीतिक दल सम्बद्ध नेताहरुको त्यस्ता प्रवृति र कार्यशैली प्रति आमनागरिकले बेलैमा सजगता अपनाउन अपरिहार्य भई सकेको छ ।

नेपाल आर्मी, इण्डियन आर्मी, ब्रिटिस आर्मी, सिंगापुर प्रहरीलगायत विभिन्न शारीरिक फिटनेशको लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

MASTER RAJESH RAI
Owner/Training Director

GURKHA FITNESS & EDUCATION CENTRE

Seti Badh Marga Deep-16, Pokhara
+ 977 - 61 - 442292, 442293
+ 977 9803370473

E-mail : rairajesh56@yahoo.co.uk
www.facebook.com/gurkhatraining

इलामको उपचुनाव : पहिचानवादीको अग्निपरीक्षा

प्रदिप मेन्ज्याङ्बो

सुनसरी- इलाम क्षेत्र नम्बर-२ को सन्दर्भमा सामाजिक सञ्जालमा खुब बहस चलिरेहेको छ । यो बहस इलाममा मात्र सीमित छैन, धरानमा पनि छ । देशभरि छ । विदेशमा रहेका नेपालीमा पनि छ । र, बहसको मुख्य विषय हो- पहिचानको राजनीति ।

पहिचानवादीका रुपमा स्वतन्त्र उम्मेदवार बनेका डकेन्द्रसिंह थेगिम लिम्बूले पहिचानसँग जोडिएका अन्य मुद्दालाई भन्दा ‘कोशी प्रदेश’को नाम परिवर्तनलाई बढी प्राथमिकता दिइरहेका छन् ।

पूर्वका लिम्बुवान-खम्बुवान लगायतका पहिचानवादीले भन्दै आएका छन्, ‘बाहुन क्षेत्रीको शासनमा हाम्रो पहिचान मेटियो, प्रदेशको नाम कोशी नामाकरण गरेर हिन्दुकरण गरियो ।’

पहिचानवादीका उम्मेदवार भनेर चिनिएका थेगिम हालसम्म खासै विवादमा नआएका व्यक्ति हुन् । तर, इलाम-२ का वासिन्दाले पहिचानवादीलाई भोट दिन्छन् कि दिँदैनन् ? सोभो प्रश्न यो हो ।

देशमा ०४६ सालयता धेरै पटक चुनाव भए । पहिचानकै नारा लिएर लिम्बुवानको माग गर्दै अनेक आन्दोलन पनि भए । मन्जिल तामाङ माडतोकदेखि पदम सुब्बा (लाजेहाङ) सम्म शहीद भए । तर, कहिल्यै निर्णायक आन्दोलन हुन सकेन । भोटको राजनीतिमा पनि पहिचानवादीहरु पछि पर्दै आए । नेतृत्वको अभावमा पहिचानवादी आन्दोलन मूलखाँबोविनाको कमजोर घरजस्तो बन्दै आएको छ ।

यसैबीच, इलामको उपनिर्वाचनमा सुस्ताएको पहिचानको आन्दोलनलाई माडपानीदिएर बौराउनडकेन्द्रसिंह थेगिमलाई पहिचानवादीको ‘स्टार नेता’ का रुपमा प्रस्तुत गरिँदैछ ।

पहिचानको जगमा लिम्बुवान आन्दोलन निर्दलीय पञ्चायती शासनकै बेला वीर नेम्बाङले लिम्बुवान मुक्ति मोर्चा स्थापना गरेका थिए । पञ्चायतकालमा उनले लामो समय निर्वासन र जेलनेल पनि व्यहोरे । ऐतिहासिक-भौगोलिक पृष्ठभूमिका आधारमा अरुण-कोशीपूर्व स्वायत्त लिम्बुवान हुनुपर्छ भनेर आन्दोलन चलाए ।

शाह राजाहरुसँग अढाई सय वर्षअघि भएका सम्झौताका आधारमा नेपालभित्रै स्वायत्त लिम्बुवान पाउनुपर्छ भनेर आन्दोलन चल्यो । तर, वीर

नेम्बाङलाई पूर्वका कुनै पनि स्थापित अगुवा लिम्बुहरुले साथ दिएनन् । उनको लिम्बुवान आन्दोलन त्यतिकै सुस्तायो ।

लिम्बुवान आन्दोलनले ०४६ सालपछिको बहुदलीय व्यवस्था पनि टाउको उठाउने भरपुर कोशिस नगरेको होइन । तर, ‘भूईँफुडा आपुझी’ नेताहरुका कारण आन्दोलनले गति लिन सकेन ।

इतिहासतिर फर्केर हेर्दा विसं १९३१ मा शाहवंशसँग गरेको सन्धीविरुद्ध पहिलो पटक लिम्बुवान विद्रोह भएको थियो । विसं १८३९ मा आएर सुरेहाङ लिम्बु र थामुया लिम्बुलगायतले गोर्खा शासकको उपनिवेशबाट मुक्त हुन भन्दै छापाेमार युद्ध सुरु गरेको इतिहास छ ।

ईस्वीको पहिलो शताब्दीमा लिम्बुवानको भूगोल तयार भएको थियो । आधुनिक कालमा आएर पृथ्वीनारायण शाहको गोर्खा सेना र लिम्बुवान सेनाबीच युद्ध हुँदा कुनै पक्षबाट पनि हारजित नभएपछि एकले अर्कोलाई आक्रमण नगरी एकापसमा मिलेर बस्ने र शाह र लिम्बुबीच भैया (दाजुभाइ) को सम्बन्ध रहने सन्धी १८३१ साउन २२ मा भएको थियो । शाह खलक हुँदै राणा खलक र पञ्चायतकालको २०२१-०२४ सम्म आइपुग्दा यसअघि गरेका सबै सन्धीपत्रहरु ‘घुन र माउ’ ले खाइसकेको पतै भएन ।

राणाकालको अन्त्य भएको करिव दुई वर्षपछि २००९ मा इमानसिंह चेम्जोङ, आठराईका कुमाई तेजबहादुर प्रसाई र गणेशप्रसाद रिजालको पहलमा किपटिया लिम्बुहरु भेला गरेर अखिल नेपाल लिम्बुवान सुधार संघ गठन गरियो । त्यसमा प्रसाई महामन्त्री र रिजाल उपसभापति थिए भने चेम्जोङ सभापति ।

संघले २००९ कात्तिक २५ गते र २०१० जेठ २१ गते राजा त्रिभुवनसँग भेटेर किपट र रैकर विवाद समाधान गर्न माग गरेको थियो । २०२४ मा किपट कायम राख्न क्याप्टेन दिलबहादुर लिम्बुले राजा महेन्द्रलाई लिखित माग गरेका थिए ।

त्यस्तै, ०२५ सालमा प्रेमबहादुर मावोहाङ, कृष्णबहादुर थाम्देन, जर्नेल हर्क नेम्बाङ, शम्सेरबहादुर तुम्बाहाम्फे र पद्मसुन्दर लावतीले राजा महेन्द्रसँग लिम्बुवान भूमिमा भूमिसुधार लागु नगरी किपट कायम गर्न माग गरेका थिए ।

लिम्बुवानवादीका लागि यी सबै त्यसबेलाका पहिचान आन्दोलन नै थिए । महेन्द्रको

देहान्त ०२८ सालमा भएपछि पञ्चायतकालमा वीर नेम्बाङको नेतृत्वमा ०३५ सालदेखि याक्थुङ लिम्बु भाषा र सिरिजंगा लिपि सिकाउँदै लिम्बुवानको आन्दोलनलाई निरन्तरता दिइयो । त्यसक्रममा नेम्बाङसहित १८ जनालाई देशद्रोह गरेको आरोपमा जेल सजाय सुनाइयो । उनी भारततिर निर्वासित भए । ०५७ सालमा माओवादीको भ्रातृसंगठनका रुपमा भक्ताराज कन्दङवाले लिम्बुवान मुक्ति मोर्चा गठन गरे । ०६२-०६३ को आन्दोलनपछि पनि पहिचानकै जगमा लिम्बुवान आन्दोलन बीचबीचमा चर्किइरहयो ।

पहिचानको जगमा लिम्बुवान आन्दोलन गरिरहेका नेतृत्वकर्ताहरु भने फुटको शिकार बनेका बेला ०७६ साउन १९ गते भेडेटारमा विजयपुरको माटो छोएर नफुट्ने कसम खाँदै लिम्बुजन्य पार्टी-संगठनबीच एकता भयो ।

यसरी एकताबद्ध हुनेहरुमा वीर नेम्बाङको लिम्बुवान मुक्ति मोर्चा, कुमार लिङ्देन नेतृत्वको मञ्च सम्बद्ध संघीय लिम्बुवान राज्य परिषद, सञ्जुहाङ पालुङ्वा नेतृत्वको संघीय लिम्बुवान राज्य परिषद, वीर नेम्बाङको मोर्चाबाट फुटेर बनेको रामभक्त कुरुम्बाङ नेतृत्वको लिम्बुवान मुक्ति मोर्चा नेपाल र कमल छाराहाङ नेतृत्वको संघीय गणतान्त्रिक पार्टी थिए ।

पहिचानको नारा लगाउने नेताहरु फुटको शिकार बन्न अभ्यस्त भएकाले होला, उनीहरुको यो एकता दुई वर्ष पनि टिकेन । फेरि सबै यत्रतत्र छरिए । तर, यति धेरै उतार-चढावका बीच पनि पहिचानवादीहरुले पूर्वमा आन्दोलन गर्न भने छाडेका छैनन् ।

तर, पहिलो संविधानसभादेखि स्थानीय, प्रदेश र प्रतिनिधिसभाको चुनाव ०७९ सम्मको चुनावी मत हेर्दा पूर्वका कुनै पनि पहिचानवादी-लिम्बुवानवादी दलका उम्मेदवारले सम्मानजनक मत बटुल्न सकेको देखिँदैन । विगतका चुनावमा एक लाख आसपास मतदाता भएका क्षेत्रहरुमा पहिचान पक्षधर उम्मेदवार कसैले २ सय, कसैले ५ सय त कसैकसैले मुस्किलले हजार मत कटाउने गरेका छन् । पहिचानवादीको अग्निपरीक्षा केन्द्र

इलाम क्षेत्र नम्बर-२ मा याक्थुङ लिम्बुका सन्तान सुवास नेम्बाङले एमालेबाट लामो

समयदेखि विजय हासिल गर्दै आएका थिए । उनको देहान्तपछि छोरा सुहाङलाई नेकपा एमालेले अधि सारेको छ । माओवादी केन्द्रको समर्थनमा एमालेले सुहाङ नेम्बाङलाई उम्मेदवार बनाएको हो ।

अघिल्लो चुनावमा नेम्बाङले ११४ मतको फििनो मतान्तरले कांग्रेसका डम्बर खड्कालाई हराएका थिए । अहिले कांग्रेसबाट खड्काले पुनः उम्मेदवारी दिएका छन् ।

रास्वपाले मिलन लिम्बु, जनमत पार्टीले प्रेमकुमार थाम्सुहाङ, राप्रपा नेपालले गणेशबहादुर चौहान, नेशनल रिपब्लिक पार्टीले धनराज राना मगर, नेपाली जनता दलले रेशमबहादुर सुनार, राप्रपाले लक्ष्मी गुरुङ, नेपाल मजदुर किसान पार्टीले श्यामबहादुर दर्जीलाई उम्मेदवार बनाएको छ ।

दलीय चुनावी मैदानमा स्वतन्त्र पहिचानवादी उम्मेदवारका रुपमा डकेन्द्रसिंह थेगिम उत्रनुलाई अहिले कतिपयले पहिचानवादीको यो अन्तिम परीक्षा भनेका छन् भने कतिले अनिपरीक्षाको रुपमा हेरेका छन् ।

बैशाख १५ गते हुने उपचुनावमा थेगिमले जितेमा पहिचानवादीले पुराना गल्लीबाट पाठ सिक्दै एकता कायम राख्न सफल भएको सन्देश सातै प्रदेशमा जानेछ । उनको पराजयले पहिचानवादीहरु कागजी बाध (प्रेस विज्ञप्ति निकाल्ने) मात्र रहेको पुष्टि हुने छ ।

यो कुरामा शायद कसैको विमति छैन, इलाममा बलियो भएको पहिचानको आन्दोलन पूर्वमा चलिरहँदा पहिचानको राजनीतिक सिद्धान्तवारेमै अप्पस्ट हुँदै जातीय-साम्प्रदायिकताको अमिलो गन्ध आउने भाषा प्रयोगले पहिचानको आन्दोलन कमजोर भएको हो ।

पहिचानका बारेमा सत्ताधारी र तागाधारी वर्गलाई बुझाउने हैसियत नपुग्दा पनि बेला-बेलामा चर्कने आन्दोलनहरु तुहिएका हुन् । यति चार्चा पक्का हो, लिम्बुवानको राजनीतिक इतिहास होस् वा पहिचानको राजनीतिक इतिहास, उस्तै मान्नुपर्ने अवस्था छ ।

पूर्वमा पछिल्लो समय पहिचानको राजनीति लिम्बुवानको राजनीतिक जगमा उभिएको छ । यसै जगमा उभिएका छन्- पहिचानवादी

बाँकी पाँचौं पानोमा

पाठक मन्थन

विभेदको सबै पक्ष अन्त्य होस् ! असमानताका मुद्दाप्रति सुम्निमाको खबरदारी !

श्री सम्पादकज्यू,

त्यस सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको हामी नारी पाठक, ग्राहकको नाताले ढिलै भएपनि विक्रम संवत् २०८१ के उपलक्ष्यमा देश-विदेशमा रहनु हुने सम्पूर्ण नेपाली दिदीबहिनी, दाजुभाइ तथा सम्माननीय व्यक्तित्वहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छौं । यसै सन्दर्भमा आधा आकाश भनौ या धर्तीको रुपमा रहेको हामी नारी वर्गलाई हरेक दृष्टिकोणका साथसाथै असक्त, असहाय, निम्छुरोको रूपमा हेरिने परिपाटी देखि समाज गाउँ-घर, राष्ट्रलेसमेत भनिने त्यस्ता विभेदका पक्ष अन्त्य हुँदै जान सकोस् भन्ने शुभेच्छा पनि व्यक्त गर्न चाहन्छौं । त्यसका लागि हामी नारी आफै सक्षम, सबल बन्दै घर, परिवार, गाउँ, शहर र राष्ट्रमासमेत केही न केही गरेर देखाउन सक्ने क्षमता पनि हामी नारी आफै र सम्बद्ध निकायहरुले पनि यस्ता सकारात्मक अनि नारी मैत्री विविध कार्यक्रम गर्दै अधि बढ्ने र बढाउने कार्यनीति अख्तियार गर्न सबैले सकारात्मक बाटारु अवलम्बन गर्न सक्ने प्रेरणा मिलोस् भन्ने अपेक्षा पनि राख्न चाहन्छौं । जसका लागि समाज, गाउँ, शहर अनि राष्ट्र मै नारी जगतको विकास, समृद्धिमा आई पर्ने जस्तो सुकै बाधा अडचन सशक्त रुपमा प्रतिकार गर्दै अधि बढ्न सक्तियोस भन्दै असक्त र असहायको रुपमा हेरिने नारी जस्तै बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गलाई राज्यस्तरबाटै मजबुत बनाउने ठोस कार्यनीति तय गर्न सबै पक्षलाई सद्बुद्धि आओस्, धन्यवाद !!

अर्चनादेवी थुलुङ -थुलुङ दूधकोशी -०५, सोलुखुम्बु, करिस्मा बान्तवा भुम्का, सुनसरी, गरिमा थेवे -हाल नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं, सिर्जना मोक्तान -सुनापति-६, रामेछाप, जसमाया मगर, रत्ननगर, चितवन, मज्जु गुरुङ -भानु नगरपालिका -३, तनहुँ ।

श्री सम्पादकज्यू,

देशको वर्तमान राजनीति अवस्था देखि परदेश, लगायतका विविध पक्षमा सूचना, समाचार प्रकाशित गर्दै आएको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारको तर्फबाट हामी शुभ चिन्तक पाठकको नाता नयाँ वर्ष २०८१ को अवसरमा सबैमा हार्दिक शुभेच्छा व्यक्त गर्दछौं । हामीलाई आशा एवं विश्वास छ, सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारले पनि हाम्रा विचारलाई आत्मसात् गर्दै प्रकाशन गर्ने नै छ । यसका लागि हामी र हामी जस्ता हजारौं हजार सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारको नियमित पाठक, ग्राहक, शुभचिन्तक हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं । हामीलाई राम्ररी ज्ञान छ, सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार उत्पीडित, उपेक्षित समुदाय वर्गका अतिरिक्त कालाबजारी, कमिशनखोरी, तस्करी, भ्रष्टाचारी, दलाली, ठगीको प्रत्यक्ष-परोक्ष विरोध र पदापास गर्दै आवश्यक कानुनी कारवाहीको निमित्त सम्बद्ध निकायलाई सचेत गराउदै आएका हामीले बुझेका छौं । त्यसैगरी नेपाली समाजमा राज्यसत्ताबाटै हुने गरेका असमानताका मुद्दामासमेत सरोकारवालाहरुलाई खबरदारी गर्दै आएको छ । यी सबै खाले असमानता, भेदभाव र बेथितिको समूल अन्त गर्ने र गराउने सवाललाई छापा माध्यमबाट सशक्त आवाज उठाउदै आएकोमा हामी सम्पूर्ण पाठक, शुभचिन्तक अत्यन्तै आभारी रहेको पनि यही स्तम्भ पाठक-मन्थनबाट सहर्ष जानकारी गराउदछौं । यसका लागि सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार टिमप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं ।

-अञ्जनी चाम्लिङ -श्री अन्तु, इलाम, कला प्रसाद तिगेला - हातिखर्क, धनकुटा, गणेश शेर्पा -सल्लेरी, सोलुखुम्बु, धनकुमार शाक्य -बनेपा, काभ्रेपलाञ्चोक ।

लैलैमा लागेर सुनमा लगानी नगरौं, सोचविचार गरौं !

रूषा थापा

अहिले सुन किन्नेको ओडे लागेको छ । बजारमा सुनको मूल्य दिनहुँ बढिरहेको छ । अझै सुनको मूल्य बढ्ने व्यापारीहरु बताउँछन् । सुन तोलाकै साढे दुई लाखसम्म पुग्ने बजारमा व्यापक चर्चा छ । सुनको मूल्य बढेसँगै आम सर्वसाधारण पनि सुन किनिरहेका छन् । आफूसँग भएको रकम उनीहरु सुनमा खर्चिरहेका छन् । फेरि भोलि सुनको मूल्य हवातै घट्यो भने अहिले महँगोमा किन्नेको हालत के होला ? पक्कै पनि उनीहरु पनि डुब्ने छन् । मान्छे कि त परेर चैल्छ कि त देखेर । त्यसैले, अर्काको लैलैमा लाग्नुहुन्न । छिटो नाफा कमाइन्छ भनेर यस्तोमा लगानी गर्नुहुन्न । उदाहरण नै भन्नुपर्दा हिजो कित्ताकै ३५ सय हालेर सेयर किनेकाहरु अहिले सय रुपैयाँमा विक्री नहुँदा चुलुम्पै डुबेका छन् । त्यस्तै, घरजग्गा र गाडीमा पनि यस्तै भएको छ । आनाकै ४० लाख हालेर किनेको जग्गा अहिले त्यसको आधा मूल्यमा विकेको छैन । २० लाखमा किनेको गाडी लाखमा विक्री हुन्न । यता, ब्याजको प्रलोभनमा परेर सहकारीमा निक्षेप जम्मा गरेका बचतकर्ताहरु पनि आज नराम्ररी डुबेका छन् । सहकारी भाग्यो । करोडौं बचतकर्ताको बिचल्ली बनायो । त्यसरी नै अहिले बैकले पनि बचतकर्ताहरुको यस्तै हालत बनाउने देखिन्छ । अहिले बैक पनि टाट पल्टिने अवस्थामा पुगेको छ । बैक डुब्ने डरले अहिले सर्वसाधारणले आफ्नो निक्षेप निकालेर सुन किनिरहेको पाइन्छ । सुन किनेर घरमा राख्ने गरेका छन्, जनताले । सबैले सुनमा लगानी गर्ने भएपछि पैसा भन् फिज हुने भएको छ । किनकि सुन बेचेको पैसा व्यापारीहरुले बैकमा राख्दैनन् । सुन धितो राखेर वा बेचेर कमाएको पैसा व्यापारीहरुले ३६ प्रतिशत ब्याजमा लगाइरहेका छन् । डेढ लाखको सुन धितो राखेर ५० हजार कर्जा दिई तीन महिनाको समय दिइन्छ । अनि सो अवधिभित्र ऋण नतिरेर सुन नै पचाइदिन्छन् । हिजो पनि सर्वसाधारण लैलैमा लागेर डुबे । र, आज पनि त्यँही गल्ती दोहोर्‍याउँदै छन् । दलालीहरुको लैलैमा लगेर बैकले सय रुपैयाँमा निकाशन गरेको सेयर ३५ सयमा किने । पाँच हजार आना नपर्ने जग्गा ६०-६५ लाखमा किने । पाँच लाखको गाडी पनि २०-३० लाख हालेर किने । हिजो दलालीहरुको लैलैमा लागेर सर्वसाधारण डुबे त आज सुन

व्यापारीहरुको लैलैमा जनता डुब्दै छन् । त्यसैले, अब जनता समयमै सर्तक हुनुपर्छ । सरकारले बैक, वित्तिय संस्था खोल्न अनुमति दियो । बैक, सहकारी, लघुवित्त, फाइनान्समा पैसा राख्नुस्, हामी तपाईंहरुको पैसाको जिम्मेवारी लिन्छौं भनेर सरकारमा बसेका व्यक्तिहरुले नै भने । सीधासाधी जनताले विश्वासमा परेर आफूसँग भएको वा जीवनभर दुःख गरेर, खाईनखाई राखेको पैसा बैक, वित्तिय संस्थामा राख्ने । तर, सहकारी त्यँही पैसा लिएर भाग्यो । अहिले सरकार पनि त्यस्ता ठग, चोर सहकारीका सञ्चालक, अध्यक्षलाई पक्राउ गर्दैन । अधिकाश बैकका कर्मचारीले पनि बचतकर्ताको पैसा हिनामिना वा चोरी गरेको घटना बाहिरिएको छ । यसरी बैक, वित्तिय संस्थाबाट विश्वास उठेपछि सर्वसाधारणले आफ्नो निक्षेप निकाले । र, फेरि राखेनन् । व्यापार व्यवसायमा पनि लगानी गरेनन् । र, अहिले त्यो पैसाले सबैले सुन किनिरहेका छन् । सुन किन्दा न राज्यले राजस्व पाउँछ न त्यहाँबाट रोजगारी सिर्जना हुन्छ । जनताले सरकारमाथि विश्वास गर्न छोडिसकेका छन् । सरकारले सहकारीका सञ्चालक, अध्यक्षलाई समातेको भए र बचतकर्ताको निक्षेप फिर्ता गरिदिएको भए आज बैकबाट पैसा निकाल्नेको भीड बढ्दैनथ्यो । अहिले सर्वसाधारणले बैकमा बचत गर्न छोडेका छन् । भएको पनि निकालिरहेका छन् । यता, घरजग्गा, गाडी र सेयरमा लगानी गर्न छोडेका छन्, जनताले । सँगै व्यापारव्यवसाय गर्न पनि छोडिएको छ । अहिले जोकोही सुन किनिरहेका छन् अनि घरमा लुकाइरहेका छन् । पैसा जति सबै सुनमा लगानी गरिएको छ । फेरि त्यो सुन घरमै राखिन्छ । यसले बजारमा भन् ठुलो मन्दी निम्त्याउने देखिन्छ । सरकार आर्थिक मन्दी हटाउँछु भन्छ । तर, मुखले बोल्दैमा त मन्दी हट्दैन नि ? सरकारका मन्त्रीदेखि प्रधानमन्त्री, राष्ट्रपति, गभर्नर सबै अर्थतन्त्रमा सुधार आएको दावी गर्छन् । अर्थतन्त्रमा सुधार आएको हो भने किन उपत्यकामा कोठा, सटर र फल्याट खाली भइरहेका छन् ? किन व्यापारीहरु दिनहुँ पलायन भइरहेका छन् ? किन देशभर मन्दी छ ? राज्यको ढुक्टीमा राजस्व उठ्न छोडिसकेको छ । सरकारी स्वामित्वकै महालेखा परीक्षकको कार्यालय सरकारको

आम्दानीभन्दा खर्च दोब्बर रहेको बताउँछ । सरकारको लक्ष्यअनुरूप ४० प्रतिशत पनि राजस्व उठेको छैन । बजार पूरै मन्दीमा छ । मालपोत र यातायात कार्यालय सुनसान छ । जनतामा निराशा छाएको छ । उनीहरुले विभिन्न क्षेत्रमा गरेको लगानी सबै डुबेको छ । भाटभटेनी, बिग मार्ट, सुपरमार्केटहरु पनि सुनसान छ । होटल, रेस्टुरेन्ट, माछा, मासु पसल, डेरीलगायतमा पनि कोही ग्राहक आउँदैनन् । अहिले भीड भनेको कि त सुन पसलमा कि बैक, वित्तिय संस्थामा । एकातर्फ सुन किन्न मानिसहरुको लाम लागेको छ भने अर्कोतर्फ आफ्नो बचत भिक्त । यता, वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा खाडी जानेहरुको पनि एयरपोर्टमा लर्को छ । २०८० सालमा धेरै मानिसहरुले आत्महत्या गरे । धेरै डुबे । धेरै सडकछाप भए । त्यो कारण थियो, सहकारी । सहकारीले पैसा खाइदिएपछि करोडौं जनताको घरपरिवार नै लथालिंग हुन पुग्यो । यो वर्ष अर्थात् ०८१ सालमा बैक डुब्छ भनेर बजारमा व्यापक चर्चा छ । त्यसैले, अहिले बैकमा पैसा निकाल्न बचतकर्ताहरुको भीड छ । बैकको सम्पूर्ण कर्जा लगानी घरजग्गा, गाडी र सेयरमा छ भनेर अहिले जोकोहीलाई थाहा छ । फेरि हिजो सहकारी पनि यिनै क्षेत्रमा लगानी गर्दा नै भाग्नुपरेको थियो । बैकबाट कर्जा लिएर घरजग्गा, गाडी र सेयर किनेकाहरु पनि धितोको मूल्य घटेपछि धितो नै बैकलाई छोडिदिए । यता,

इलामको...

उम्मेदवार डकेन्द्रसिं थेगिम । उनी किरात धर्मावलम्बी र प्रदेशको नाम किरात हुनुपर्छ भन्ने मान्यता राख्ने उम्मेदवार हुन् भनेर घाम जतिकै छर्लङ्ग छ । धर्मचाहिँ किरात तर प्रदेशको नाम चाहिँ किरात हुनुहुँदैन भन्ने पक्षलाई एकछिन थाती राखौं । पहिचानकै पक्षमा लामो समयदेखि आन्दोलन गर्दै आएका इलाम-२ का लिम्बुवानवादीले थेगिमलाई भोट दिएर जिताउँछन् कि हराउँछन् ? यो गम्भीर प्रश्न उब्जिएको छ । लिम्बुवानवादी हुनु र पहिचानवादी हुनु जातीय वा साम्प्रदायिक हुनु होइन । लिम्बुवान वा पहिचानको आन्दोलनमा करिव ४० प्रतिशत नेता-कार्यकर्ताहरु गैरलिम्बु र गैरआदिवासी-जनजाति नै छन् । उम्मेदवार थेगिमले आफुलाई किरात धर्मगुरु आत्मानन्द लिङ्देनको विपेश आशिर्वाद रहेको खुलेरै बताएका छन् । यो विपेश आशिर्वाद भनेको धर्मगुरु लिङ्देनको एकल पकडमा रहेको चारदेखि पाँच हजार मत हो । तर, अहिलेको समयमा व्यक्तिका लागि धर्म र विवेक फरक मान्नुपर्ने हुन्छ । किरात नै धर्म मानिल्याउने मतदाता भए पनि ऊ कुनै पनि राजनीतिक दलप्रति आस्थानवान वा त्यसको संगठित सदस्य हुन सक्छ । मतदान गर्ने बेलामा विवेक प्रयोग गर्नेले मन परेको जुनसुकै उम्मेदवारलाई मतदान गर्न सक्छ । तर, थेगिमले आफुलाई पहिचानवादी उम्मेदवार भनिरहँदा दलविहीन राज्य र शासनको कल्पना गरिरहेको संकेत दिएका छन् । थेगिम किरात धार्मिक र अध्यात्मिक व्यक्ति हुन् । जसरी भारतमा नरेन्द्र मोदीले हिन्दुत्वलाई प्रयोग गरेर भारतीय जनता पार्टीलाई जिताउँदै आफू

यिनै क्षेत्रमा लगानी गरेका अधिकाशको डुबेपछि भागाभाग नै चलेको छ । अहिले बजारमा भनिन्छ कि घरजग्गा, गाडी र सेयरको मूल्य चार दशकअधिमामा फर्किन्छ । अब यसको कारोबारमा सुधार आउँदैन । अहिले सरकार हजार र पाँच सयको नोटमा प्रतिबन्ध पनि लगाउँदैन । बजारबाट मन्दी पनि हट्दैन । भन् भन् नाजुक अवस्थामा पुगेको छ । सरकारलाई राजस्व कसरी उठाउने ? खर्च कसरी धान्ने ? भनेर मतलब छैन । यता, जनता भने आफूसँग भएको पैसाले धमाधम सुन किनिरहेका छन् । सुन किन्दा सम्बन्धित व्यक्तिलाई फाइदा होला । बैकबाट आफ्नो निक्षेप निकालेर सुन किनेपछि उनीहरु ढुक्क पनि होलान् । तर, यसबाट राज्यलाई त ठुलो घाटा छ नि त । सरकारले पहिल्यै घरजग्गा, गाडी, सेयर, सुनलगायतमा लगानी गर्न पाइँदैन । र, कृषि, उद्योग, व्यापार व्यवसायमा मात्र लगानी गर्न पाइने भनेर नीति बनाएको भए आज न बैक, वित्तिय संस्था डुब्थे न नेपाली युवाहरु रोजगारीका लागि खाडी पुग्नु पर्थ्यो । तर, सरकारले समयमै यसबारे नसोच्दा आज देश नै तहसनहस अवस्थामा पुगेको छ । सरकारमा बस्नेहरुले देश र जनताको लागि सोचेनन् । आफ्नो पार्टी र परिवारको लागि मात्र सोचे । अनि यस्ता व्यक्तिहरुका कारण आज देश नै नरहने अवस्थामा पुगेको छ । अब जनता पनि दलाली वा व्यापारीहरुको लैलैमा लाग्नुहुन्न । जथाभावी लगानी नगरौं, पहिला राम्ररी सोचौं ।

प्रधानमन्त्री बनिरहेका छन्, त्यसरी नै पहिचानवादी भनेर स्वतन्त्र उम्मेदवारी दिएपछि थेगिमले मतदाता आकर्षित गर्न किरात धर्मलाई प्रयोग गरेको स्पस्ट देखिएको छ । थेगिमले किरात धर्मका नाममा भोट मागिरहँदा उनकै अनुहार जस्ता देखिने इलाम-२ का आफ्नै दाजुभाइमध्येका युमा धर्मका कट्टर मतदाताको मन पगाल्न सक्छन् कि सक्दैनन् ? अहिलेको जिज्ञासा यो पनि हो । लिम्बुवान आन्दोलनको जग बसाल्ने अगुवा नेता वीर नेम्बाङका अनुसार थेगिमले इलाम चुनावमा किरात प्रदेशको बखेडा भिक्नेर गलत गरेका छन् । एकथरीको बुभाइमा किराती भन्नाले राई, लिम्बू, याक्खा र सुनुवारलाई मात्र बुझिन्छ । तीमध्ये किरात प्रदेश पक्षधर राई र लिम्बूले उनलाई भोट दिनु स्वाभाविकै भए पनि किरात अस्वीकार गर्ने लिम्बुवानवादी र अन्य जातिले थेगिमलाई भोट दिने सम्भावना नरहेको नेम्बाङको बुभाइ छ । उनले भने, ‘ पहिचानवादीहरुले साम्प्रदायिक नारा दिएर चुके । लिम्बुवानवासी साम्प्रदायिक हुँदै होइनन् ।’ पहिचानवादीहरु जबर जस्ती चन्दा असुली र अवैध कर सङ्कलनबाट जम्मा भएको रकम कुम्ल्याउनका लागि फुटको शिकार बन्दै आएकाले पूर्वमा पहिचानको आन्दोलनले निर्णायक भूमिका खेल्न नसकेको नेम्बाङको आरोप छ । इलाम-२ कै वासिन्दा रहेकाले उपचुनावलाई नजिकबाट नियालिरहेका नेम्बाङले पञ्चायतकालदेखि नै किरात धर्म तथा साहित्य उत्थान सङ्घको अध्यक्षमा थेगिम आएपछि लिम्बुवान क्षेत्रीय स्वायत्तता पुनर्स्थापना मागको विरोध गर्नेलाई कसरी पहिचानवादी भन्ने भनेर प्रश्न गरे । खबरहबबाट

भाषा–साहित्य

नेपाल भाषा मुक्तक

स्वनिगः

- आर के मानन्धर

स्वनिगः	विपरित बृद्धि
देगःया देय्	नकातिनि दुर्गमं त्याःम्ह नेता
बिल्डिङंया देय् जुल	वालाच्चन न्थ्यपु
गाडीया देय् जुइन ।	स्वनिगलय् गथे यानाः विकास यायेगु ?

गरीबी निवारण	बैगुन
गयाः स्वयादिसँ	गांया बखान
स्वंगू अरक्‍या धरग्वारा	शहरयात सरा
खनीमखु अन	यै देसय् च्वनाः !
गरीबीया किचः !	

संयम	
धः	थःत ब्वः ब्यूसां
धः खः स्वनिगः	मतलब मतः स्वनिगल
थन न्थ्याबले मनूतय् धः बाः वः	वं स्यू न्याम्हसिन न्थ्याक्व ब्वः ब्यूसां
गुबलें गुबलें धलय् मनू !	सुं नं गनं वनीमखु
	वयात त्वःताः ।

माफिया	आत्मघातक
बैं ला सिधल	सुन्दरताया कारण हे
आः कब्जा यायेनु बँया तःलय्	सकसिन लुटेयात
भूमिगत.....	स्वनिगःया सुन्दरता !
	अमरावती
देश विकास	अभ्र न बालाः नि
फुक्क विकास थन हे प्वंकेंगु खः	स्वनिगःया सर्गः
थ्व हे गाः ला खः नि-	कवि भानु, उखे हे स्वयाः छ
नेपाल !	

कला–मनोरञ्जन

राजु सुन्दासको “प्रशंसा” गीत विमोचन

काठमाडौं - नेपाली संगीत क्षेत्रमा माया प्रेमका गीत धेरै मात्रामा आइरहेका बेला फरक खालको देश प्रेमको गीत भ्रष्टाचारी बजारमा आएको छ । देशको हालको अवस्था, भ्रष्टाचारले देश आक्रान्त बनेको, युवा बेरोजगार बढेको, नेपालीहरुमा अहिलेको रहन सहनले पारेको असर लगाएतका विषय समेटिएको गित भ्रष्टाचारी बजारमा आएको हो । अर्जुन पाण्डे र दिपा न्यौपानेको शब्द सृजनामा बनेको गीतमा लोक जि मिजारले संगित भरेका छन । गीतमा लक्ष्मी पराजुली, राम श्रेष्ठ, लोक जि मिजार र सनम श्रीपालीको आवाज रहेको छ । गीतलाई दर्पण टिभी नेपाल नामक युटुब च्यानल मार्फत सार्वजनिक गरिएको छ । पाल्पा आसपासका क्षेत्रमा छायांकन गरिएको भिडियो उत्कृष्ट बनेको र नेपाली कथा वस्तु समेटिएको गीतका प्रस्तुतकर्ता विमल भट्टराईले बताएका छन । भट्टराईले टिभी सिरियलहरु भाविको लेखान्त, जोइटिङ्गे, गरिवको जीवन, आधा सिन्दुर र ताई न तूई, सर्ट फिल्म सामाजिक दुरी, गरिवको जीवन, विभिन्न म्युजिक भिडियो यस्तै लगायत धेरैमा काम गरि सकेका छन् भने उनी शिखा मिडिया प्रा लि अर्थात दर्पण पोष्ट डट कम को अध्यक्ष पनि रहेका छन् । भिडियोमा विमल भट्टराई, अर्जुन पाण्डे, दिपा न्यौपाने, सारिका दर्लामी लगाएका कलाकारको अभिनय रहेको छ । सन्तोष बस्यालको छायांकन, सम्पादन र निर्देशन रहेको भिडियोका कोरियोग्राफर सुमन थापा हुन । गितले नेपालको अवस्थालाई नजिकबाट प्रस्तुत गरेको जानकारी दिदै प्रस्तुतकर्ता भट्टराईले नेपाली जनतालाई सचेतना फैलाउन यस प्रकारका गित संगित फेरी पनी ल्याउने बताएका छन् ।

नेपाली सेनाका अधिकृतहरूबाट नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयको अवलोकन भ्रमण

काठमाडौं - नेपाली सैनिक वार कलेज नगरकोटमा संचालित सि.सं.१२ हायर कमाण्ड तथा म्यानेजमेन्टका तालिमरत ३५ जना अधिकृतहरूबाट नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयको आइतवार अवलोकन भ्रमण सम्पन्न भएको छ । अवलोकन भ्रमणमा सहभागीहरूलाई प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक दान बहादुर कार्कीले स्वागत गर्दै भ्रमण कार्यक्रम सम्बन्धी जानकारी गराएको थियो ।

सो क्रममा सहभागी सैनिक अधिकृतहरूले नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयस्थित डाटा सेन्टर, पोलिग्राफ शाखा, डिजिटल फरेन्सिक ल्याव र सङ्ग्रहालय समेतको अवलोकन गरेको थियो ।

अवलोकन पश्चात आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रममा नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय मानवश्रोत विकास विभागका प्रमुख प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक टेक प्रसाद राईले तालिमरत अधिकृतहरूले नेपाल प्रहरी सम्बन्धी विविध विषयमा राखेका जिज्ञासाहरूको निरूपण गर्दै नेपाली सेनासँग नेपाल प्रहरीको आत्मीय सम्बन्ध रहेको उल्लेख गरे । विभिन्न कालखण्डमा नेपाल प्रहरीले नेपाली सेनासँग सहकार्य गर्दै आएको चर्चा गर्दै उनले समाजमा शान्ति सुरक्षा कायम गर्न दुवै संगठन बिच सूचनाको आदान प्रदान, आपसी सहयोग र समन्वय भइरहेको एवम् आउँदा दिनमा समेत अझ प्रभावकारी ढंगले यसको निरन्तरता हुने बताए ।

सो अवसरमा प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक टेक प्रसाद राई र नेपाली सेनाका सहायक रथी दिपेश जंग शाहले कृतज्ञताको चिनो

आदान प्रदान गरे ।

कार्यक्रममा प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक दान बहादुर कार्कीले नेपाल प्रहरीको परिचय, विकासक्रम, काम, कर्तव्य र वर्तमान अवस्था, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरी बिचको समन्वय र सहकार्यको क्षेत्र, प्रदेश समायोजनाका समस्या लगायतका विषयमा प्रस्तुतीकरण गरेको थियो । साथै उनले अन्तरक्रियाको क्रममा तालिमरत अधिकृतहरूले नेपाल प्रहरी सम्बन्धी विविध विषयमा राखेका जिज्ञासाहरूको निरूपण समेत गरेको थियो । उक्त कार्यक्रममा महासेनानी सूर्य बहादुर थापाले भ्रमणमा सहभागी तालिमरत अधिकृतहरूको तर्फबाट धन्यवाद सहितको मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो । तालिमरत अधिकृतहरूमा ३ जना महिला र ३२ जना पुरुषको साथै ६ जना प्रशिक्षक अधिकृतहरूको सहभागिताको रहेको थियो ।

त्यस्तै नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय अपराध अनुसन्धान विभागको आयोजनामा आपराधिक घटनाको समाचार सम्प्रेषण सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालयमा आइतवार सम्पन्न भएको छ ।

कार्यक्रममा नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय अपराध अनुसन्धान विभागका प्रमुख प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक टेक बहादुर तामाङले सञ्चारकर्मीहरूसँग साक्षात्कार गर्दै अपराध अनुसन्धानसँग सम्बन्धित विषयमा छलफल समेत गरे ।

कार्यक्रममा प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक तामाङले सञ्चारकर्मीहरूले राखेका जिज्ञासाको निरूपण गर्दै व्यक्ति विशेष भन्दा

पनि सेवाग्राही केन्द्रीत प्रहरी सेवा प्रवाह तथा अपराध अनुसन्धानसँग सम्बन्धित विषयमा काम गर्न विभाग कटिबद्ध रहेको जानकारी दिए ।

प्रहरीबाट प्रवाह हुने अपराधका घटना लगायत जनचासो सम्बन्धी कुनै पनि सूचनाहरू नेपाल प्रहरीको मिडिया नीति, सांगठनिक कार्य नीतिको अधिनमा रहि सम्बन्धित कार्यालयका सूचना अधिकारी वा कार्यालय प्रमुख वा तोकिएको अधिकृतबाट प्राप्त गर्न सकिने उल्लेख गरे । सो कार्यमा देखा परेका समस्याहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनमा अझ प्रभावकारी रूपमा कार्यसम्पादन हुने उनले बताए । यस्ता कार्यक्रम मार्फत सूचना प्रवाहमा देखा पर्ने समस्या एवम् चुनौतिहरूको पहिचान भई त्यसको निराकरणका लागि अन्तरक्रियाबाट प्राप्त सुझाव एवम् अपेक्षा अत्यन्तै फलदायी हुने र त्यसको कार्यान्वयनमा विभाग कटिबद्ध रहने प्रतिवद्धता उनले व्यक्त गरे ।

कार्यक्रममा सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयका शाखा अधिकृत सारदा चालिसे र प्रेस काउन्सिल नेपालका शाखा अधिकृत महेन्द्र राज सिंहसमेतले सञ्चारकर्मीहरूले राखेका जिज्ञासाको निरूपण गरेको थियो । सो क्रममो सञ्चार माध्यमहरूबाट सम्प्रेषण हुने कुनै पनि घटनाहरूले अपराध अनुसन्धान तथा नियन्त्रणमा प्रभाव नपार्ने हिसाबले आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र रहेर कुनै पनि पूर्वाग्रह नराखी सम्प्रेषण हुनुपर्नेमा जोड दिए ।

सो अवसरमा नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय अपराध अनुसन्धान विभागका प्रहरी उपरीक्षक दिपेन्द्र शाहीले आपराधिक घटनाको समाचार सम्प्रेषण गर्ने सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण गरेको थियो । सो क्रममा उनले नेपाल प्रहरीको मिडिया नीति, नेपाल प्रहरीको अपेक्षा/मातहत कार्यालयहरूबाट संकलित सुझावहरू बारे जानकारी दिएको थियो ।

अपराध अनुसन्धान तथा नियन्त्रण सम्बन्धी विविध एवम् सो सम्बन्धी समसामयिक विषयमा सञ्चारकर्मीहरूसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया गरिएको उक्त कार्यक्रममा विभिन्न संचारमाध्यमका सञ्चारकर्मीहरू तथा नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय अपराध अनुसन्धान विभागका प्रहरी अधिकृतहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

चिनियाँ एपस्टोरबाट एप्पलले हटायो ह्वाट्सएप र थ्रेड्स

काठमाडौं - एप्पलले चिनियाँ एपस्टोरबाट मेटाका ह्वाट्सएप र थ्रेड्स एप हटाएको छ । चिनियाँ सरकारको इन्टरनेट नियमन गर्ने निकायको निर्देशनपछि एप्पलले एपस्टोरबाट ती एप हटाएको हो ।

अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चारमाध्यम सीएनएनका अनुसार अहिले चीनमा ह्वाट्सएप र थ्रेड्स दुवैलाई ब्लक गरिएको छ । “हामी असहमत हुँदा पनि हामी आफूले काम गर्ने देशको कानून पालना गर्न बाध्य छौं”, एप्पलका प्रवक्ताले सीएनएनसँग भने, “चीनको साइबरस्पेस प्रशासनले उनीहरूको राष्ट्रिय सुरक्षा चिन्ताको

आधारमा चीनको स्टोरफ्रन्टबाट यी एपहरू हटाउन आदेश दिएको छ । जहाँ यी एपहरू देखा पर्छन्, त्यहाँका सबै स्टोरफ्रन्टमा एप डाउनलोडका लागि उपलब्ध छन् ।

मेटाका यी दुई एप चीनमा ब्लक गरिएको भए पनि भर्चुअल प्राइभेट नेटवर्क प्रयोग गरी त्यसमा पहुँच पाउन सक्छन् । चीनले मेटाका यी दुई एपमाथि प्रतिबन्ध लगाएसँगै चीन ठूला प्रविधि कम्पनीहरूबाट टाढिँदै गएको दृष्टान्त थप प्रस्ट भएको छ ।

यसरी मेसेजिङ एपमा सरकारले प्रतिबन्ध लगाउँदा व्यवसायीहरू मारमा पर्ने,

विदेशमा भएका आफन्त वा साथीभाइसँग सम्पर्क गर्न सकस हुने व्यवसायीले सीएनएनसँग बताए । अहिले भीपीएन प्रयोग गरेर ह्वाट्सएपमा पहुँच पाइरहेको भए पनि त्यसमा अपडेट आउँदा समस्या हुने व्यवसायीको तर्क छ ।

सीएनएनका अनुसार चिनियाँ एप स्टोरमा एक्स, फेसबुक, इन्स्टाग्राम र मेसेन्जर जस्ता प्लेटफर्म उपलब्ध छन् । एप्पलका लागि चीन विश्वको दोस्रो ठूलो बजार हो । त्यहाँ पछिल्लो समय आईफोनको बिक्री भारी सङ्ख्यामा घट्दै गइरहेको छ । २०२४ को पहिलो त्रैमासिकमा चीनमा आईफोनको बिक्री १० प्रतिशतले घटेको रिपोर्ट बाहिरिएको थियो । त्यस देशमा बढेको प्रतिस्पर्धा, अमेरिकी कम्पनी भएकाले सरकारले गर्ने व्यवहारले गर्दा एप्पलले बजरमा अस्तित्व कायम गर्न संघर्ष गरिरहेको छ ।

चिनियाँ स्मार्टफोन निर्माता कम्पनी ह्वावे, साओमी र वनप्स जस्ता ब्रान्डले आफ्नो दायरा विस्तार गरिरहेका छन् । आफ्नै देशमा बनेको ब्रान्ड भएकाले पनि एप्पलको तुलनामा स्थानीय ब्रान्ड चिनियाँ नागरिकको रोजाइमा पर्ने गरेको अनुसन्धानले देखाएको छ ।

खेलकुद स्लो ओभर रेटका कारण कप्तानलाई लाखौंको जरिवाना

काठमाडौं - जारी इण्डियन प्रिमियर लिग 'आईपिएल' मा चेन्नई सुपर किंग्सका कप्तान स्तुराज गायकवाड र लखनउ सुपर जाइन्ट्सका कप्तान केएल राहुललाई भारतीय क्रिकेट कन्ट्रोल बोर्डले १२-१२ लाख भारु रूपैयाँ जरिवाना गरेको छ ।

आईपीएल अन्तर्गत शुक्रबार सम्पन्न लखनउ र चेन्नईवीचको खेलमा दुवै कप्तानले स्लो ओभर रेटका कारण जरिवाना पाएका हुन् । यस सिजन लखनऊ र चेन्नईको यो पहिलो गल्ती भएकोले आईपीएल आचार संहिता अनुसार न्यूनतम सजाय दिइएको बोर्डले जनाएको छ ।

स्लो ओभरका कारण यसअघि विभिन्न आईपिएल टिमका कप्तानलाई जरिवाना गरिएको छ । यस सिजनमा यसअघि मुम्बई इण्डियन्सका कप्तान हार्दिक पाण्डेलाई गत विहीवार पञ्जाबविरुद्धको खेलमा स्लो ओभर रेटका कारण १२ लाख रूपैयाँ जरिवाना गरिएको थियो ।

त्यस्तै यस अघि राजस्थानविरुद्धको खेलमा कोलकाता नाइट राइडर्सका कप्तान श्रेयस अय्यरलाई १२ लाख रूपैयाँ जरिवाना गरिएको थियो । त्यस्तै गुजरात टाइटन्सविरुद्धको खेलमा राजस्थान रोयल्सका कप्तान सञ्जु सामसनलाई १२ लाख रूपैयाँ जरिवाना गरिएको थियो । यसअघि लगातार दुई खेलमा स्लो ओभर रेटिङ गरेको भन्दै दिल्ली क्यापिटल्सका कप्तान ऋषभ पन्तलाई २४ लाख भारु जरिवाना गरिएको थियो ।

कोलकाता नाइट राइडर्सविरुद्धको खेलमा स्लो ओभर रेटका कारण पन्तलाई सो जरिवाना गरिएको थियो ।

सो खेलमा पन्त बाहेक दिल्ली क्यापिटल्सका इम्प्याक्ट प्लेयरसहित प्लेइङ-११ मा सहभागी खेलाडीलाई म्याच शुल्कको २५ प्रतिशत जरिवाना पनि लगाइएको थियो । पन्त यस अघि चेन्नईविरुद्धको खेलमा पनि स्लो ओभर रेटका कारण १२ लाख जरिवानामा परेका थिए । त्यसैगरी यस सिजनमा सिजनको सातौं खेलमा चेन्नईविरुद्धको खेलमा स्लो ओभर रेटका कारण गुजरात टाइटन्सका कप्तान शुभमन गिललाई पनि १२ लाख जरिवाना गरिएको थियो ।

नेपाल कुराश च्याम्पियनसिपमा स्वर्ण र रजत जित्न सफल

काठमाडौं - इण्डियाको केरलामा सम्पन्न भएको प्रथम दक्षिण एसियाली कुराश च्याम्पियनसिपमा २ स्वर्ण र ३ रजत पदक सहित नेपाल दोस्रो भएको छ । यहीं बैशाख ८ गते सकिएको प्रतियोगितामा दिक्षा मगर र योगेन्द्र विष्टले स्वर्ण पदक जितेका हुन् । यस्तै परि घर्ती मगर, अर्जुन क्षेत्री र सिनियर ८७ केजीमा दीपिका अछाजुले रजत पदक जित्न सफल भइन् ।

त्यस्तै दिक्षाले ४४ केजी तलको तौल समूह र योगेन्द्रले सिनियर ८१ केजी मुनिको तौल समूहमा पहिलो स्थान हासिल गर्न सफल भएका हुन् । खेलाडी दिक्षा र योगेन्द्रले फाइनलमा इण्डियन खेलाडीलाई पराजित गरेको जनाइएको छ । यस्तै अर्जुनले ६० केजी तल तथा परिले महिला जुनियर ६३ केजी तलका तौल समूह एवम् दीपिकाले सिनियर ८७ केजी तौल समूहमा दोस्रो स्थान हासिल गर्न सफल भएका हुन् । यस क्रममा दिक्षा मगर जुनियरतर्फ उत्कृष्ट खेलाडी घोषित भइन् भने, च्याम्पियनसिपमा नेपालका ६ खेलाडीले प्रतिस्पर्धा गरेका थिए । दुई दिनको प्रतियोगितामा आयोजक इण्डिया, नेपाल, बंगलादेश, माल्दिभ्स र श्रीलंकाका खेलाडीको सहभागिता रहेको जनाइएको छ ।

THIMI TIMES WEEKLY

थिमी टाइम्स

साप्ताहिक

मध्यपुर थिमिबाट नियमित रूपमा प्रत्येक हप्ताको बुधवार प्रकाशित हुने थिमी टाइम्स खोजी खोजी पढौं ।

साथै हाम्रो वेबपेज

<https://www.thimetimes.com.np>
<https://www.facebook/thimetimes.com.np>
email: thimetimes@gmail.com
Contact No. 9851102273

थिमी टाइम्स
thimetimesnews.com

राजनीतिक....

नैतिकता देखाउनु पर्ने विचार राख्दै आएकोलाई अहिले पाठ सिकाउनु पर्ने औल्याइएको छ । यसर्थ कि राजनीतिमा आउन अघि लामिछानेले आमनागरिक बिच जनविरोधी र देशद्रोही क्रियाकलाप बारे गतिलै रूपमा कुरा उठाउने गरेका सबैले नियालेका छन् । तर सत्तामा पुगेपछि पूर्ण रुपले बिसंनुलाई सत्ता शक्तिको केरामत भएको टिप्पणी राजनीति वृतमा चर्चित बनेको छ । यी यस्ता गतिविधि अनि सम्बादले राजनीतिसँगै अन्य त्यस्ता विकृति अन्य खाले विकृतिका अन्त्य हुनेमा समेत आशंका उत्पन्न गराएको हो । उता नैतिकता देखाउन पद त्याग्नु प्यो भने समीकरण नै टुटाउने सौदावाजी गर्नाले त भन सत्ता शक्तिको मोहलाई प्रष्ट्याउँछ । यसरी संघीय सत्ता समीकरणसँगै प्रदेशस्तरको सरकारसमेत परिवर्तन हुने क्रममा छ ।

यस्ता अवस्थाले संघीयताको मर्म, भावनालाई कृण्ठत गरेकोमा केही विदेशी शक्ति र संघियताको वकालत गर्ने राजनीति दलहरु सर्शक्ति रहेका छन् । यस्ता भनाई र गराइका कल्पित प्रवृत्तिले नेपाली राजनीतिमा पुरानाको त कुरै छाडौं, नयाँमासमेत नैतिकता जनजीविका, जनसरोकारका विषय खडेरी परेको स्वतः देख्न सकिन्छ । त्यसले नेपाली राजनीति स्वतः स्थिर होइन, अस्थिरता तर्फ नै उन्मुख हुने देखिएको छ । जबकि एउटा इमान्दार नैतिकताको पाठ पढाउने व्यक्तिले देश अनि नागरिकको हितमा काम गर्छु भन्दै राजनीतिक क्षेत्रमा प्रविष्ट भई कार्य सम्पादनको सिलसिलामा आफू माथि जनस्तर र संसदबाटै लागेको आरोपको निराकरण गर्न पद त्याग्न ठूलो कुरा नहुनु पर्ने हो । अर्को तिर समीकरण पक्षधर भएकै कारण प्रमुख सत्ता घटक कै शीर्ष नेताहरुले सहकारीको विषयमा संसदीय छानविन समिति गठन गर्नुको औचित्य नभएको भनि सार्वजनिक अधिव्यक्ति दिनु अझ ठूलो राजनीति बदमासी तथा जन अपेक्षित कार्य विपरित भएको ठहर्छ । यस्ता प्रवृत्तिले राजनीति स्थायीत्वमा जहिल्यै भाँजौ आइरहेने पक्का छ ।

पत्रकार.....

कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । यसैगरी फोनिज प्रदेश र जिल्ला कार्यसमितिको आयोजनामा पनि देशभैर पत्रकार महासंघको स्थापना दिवस सहित सत्यनारायण बहादुर श्रेष्ठको योगदान विषयक अन्तर संवाद कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । फोनिज संघीय कार्यसमितिले संघीय राजधानी काठमाडौँ अनामनगरस्थित तमू बौद्ध सेवा समाजको सभा कक्षमा आयोजित कार्यक्रमको उद्घाटन गर्दै प्रमुख अतिथि महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकमन्त्री भगवती चौधरीले सबै पक्षको सम्मान हुने गरी पत्रकार महासंघको संस्थापकको विवाद टुंगो लाग्नु पर्ने बताउदै चौथो अंगको रूपमा सबैले स्वीकार गरेको पत्रकारिता क्षेत्रको साभा संस्थालाई सबैको अपनत्व हुने संस्थाको रूपमा विकास गर्न आग्रह गर्दै पूर्व प्रधानमन्त्री एवं सन्त नेता कृष्णप्रसाद भट्टराई सबैले मान्ने राष्ट्रको नेता भएको भन्दै भट्टराईलाई त्यागी नेताका रूपमा बुझ्ने गरिएको बताइन् । यसैगरी पत्रकार महासंघको स्थापनाका सन्दर्भमा महासंघ आफैले संवाद शुरू गरेकोले यो विषय पक्कै पनि टुंगो लाग्ने छ भन्ने विश्वास लिएको बताउदै यो विषय सिंगो पत्रकारिता क्षेत्रको गौरवसँग जोडिएको विषय भएकाले पक्कै पनि छिट्टै समाधान हुनका साथै सत्य तथ्यको आधारमा पक्कै पनि सो विषयको समाधान हुने उल्लेख गरिन् । त्यसैगरी समुदायबाट उठेर पत्रकारिता क्षेत्रमा आउने क्रम रहेको सन्दर्भमा खुशी व्यक्त गर्दै आगामी दिनमा अझ बढी भन्दा बढी जनताका कुराहरु बाहिर ल्याउन सक्नु पर्ने औल्याउदै सत्यनारायणले त्यो जमानामा जनताका पक्षमा सूचना सम्प्रेषण गर्दै पत्रकारिता क्षेत्रमा लागेका पत्रकारलाई संगठित गर्ने काम गर्नु

भएको हिसाबले उहाँ सबैका लागि सम्मानित व्यक्तित्व हुनका साथै सन्त नेता भट्टराई पनि सम्मानित व्यक्तित्व हुनु भएकोले उहाँहरु दुवैप्रति म आदर गर्दछु । त्यसअर्थमा पत्रकार महासंघले यो विषयलाई सकारात्मक रूपमा अवतरण गराउनेछ भन्ने विश्वास व्यक्त गरिन् । पत्रकारिता कै प्रशंगमा मन्त्री चौधरीले आफूले पनि ६ महिना रेडियो नेपालमा पत्रकारिता गर्ने अनुभव बटुलेको स्मरण गर्दै यस क्षेत्रमा देखिएको समस्याको समाधानका लागि सबैले ध्यान दिनु पर्ने बताइन् । पेशा व्यवसायसँगै आफ्ना अन्य जिम्मेवारी व्यवस्थापन गर्नु पर्दा केही अप्ठ्यारा आए पनि पत्रकारिता क्षेत्र अन्य पेशा भन्दा राम्रो भएकोले केही गर्न सकिने बताउदै पत्रकारितामा दुःख भए पनि सम्मानित पेशा भएकोले पत्रकारितालाई सम्मानित बनाउन आफूले नै माहोल बनाउँदै लैजानु पर्ने अवस्था छ, ‘पत्रकारितामा दुःख छ तर, आफूलाई माहौल बनाउँदै गयो भने यो सेक्टर पनि नराम्रो होइन । पत्रकारिता क्षेत्रबाट अहिले सरकारको उपप्रधानमन्त्री माननीय गृहमन्त्री हुनुहुन्छ, यद्यपि केही कुराहरु उहाँको विषयमा उठेको अवस्था छ’ मन्त्री चौधरीले भनिन्, ‘यो समीकरणको विषयमा समेत जोडिएर आएको अवस्था छ । यो सम्मानित पेशा हो गर्नसक्थो भने धेरै राम्रो हुन सक्छ, मन्त्री चौधरीको भनाइ थियो ।

सो कार्यक्रम उद्घाटन सत्रको सभापतित्व फोनिजका अध्यक्ष गजुरधन राई र सञ्चालन कार्यवाहक महासचिवले गरेका थिए । फोनिज युकेले हरेक वर्ष प्रदान गर्दै आएको यो वर्षको सम्मान तथा पुरस्कारबाट सम्मानित हुनेमा फोनिज युके पत्रकारिता सम्मानबाट फोनिजका पूर्व संघीय उपाध्यक्ष दिपिन राई तथा फोनिज युके पुरस्कार सम्मानबाट इच्छा मनकाभना एफएम चितवन किरिनटारमा कार्यरत पत्रकार संगीता चेपाङलाई पुरस्कृत गरिएको छ ।

। उक्त सम्मान तथा पुरस्कारको राशि जनही २५ हजार रुपैयाँ रहेको फोनिज युकेका निवर्तमान अध्यक्ष गोमा राना मगरले जानकारी दिएकी छन् । त्यस अवसरमा नेपाल पत्रकार महासंघका पूर्व अध्यक्ष तथा सल्लाहकार महेन्द्र विष्ट, फोनिजका सल्लाहकार मनोज घर्ती मगर, नेवा: पत्रकार दबुका सुरजविर बज्राचार्य, प्रेस चौतारी नेपालका उपाध्यक्ष देविका घर्ती मगर, प्रेस युनियनका उपाध्यक्ष जीवन भण्डारी, समाजवादी प्रेस संगठनका उपाध्यक्ष अस्मिता गिरी, मधेसी पत्रकार समाजका अध्यक्ष मोहन सिंह लगायतले अग्रजको सम्मान तथ्यगत प्रमाणका आधारमा पत्रकार महासंघको स्थापना सम्बन्धी विवादलाई टुंगो लगाउनु पर्ने बताएका थिए । त्यस लगत्तै अन्तर संवाद कार्यक्रम सञ्चालन भएको थियो । जसका वक्तामा नेपाल पत्रकार महासंघका सल्लाहकार महेन्द्र विष्ट, फोनिजका अध्यक्ष गजुरधन राई, फोनिज कै निवर्तमान अध्यक्ष डण्ड गुरुङ लगायतले सबैभन्दा पहिले पत्रकार महसंघको स्थापनाको विषयमा र महनसंघका प्रथम संस्थापक सभापति सत्यनारायण बहादुर श्रेष्ठको बारेमा आ-आफ्ना धारणा राखेका थिए । सम्वाद कार्यक्रमको सहजीकरण नेवा राष्ट्रिय पत्रकार दबुका सुरजविर बज्राचार्यले गरेको थियो ।

साल्पा...

साल्पापोखरीमा नछुडको प्रतिमा स्थापना गरिएको हो । प्राककालीन किरात समुदायको सांस्कृतिक, धार्मिकस्थल मानिने साल्पा सिलिचुडमा देश-विदेशबाट संकलित रकमबाट सुम्निमा पारुहाङ र नछुडको प्रतिमा निर्माण गरिएको आयोजक साल्पा सिलिचुड सरोकार संरक्षण तथा प्रवर्धन केन्द्र अन्तर िष्टिय समितिले बताएको छ । साल्पा सिलिचुडमा प्रतिमा स्थापनाको

सवाललाई लिएर स्थानीय किरात समुदायका केहीले आपसी छलफल र सहमतिबिना गर्न नहुने बताउदै सामाजिक सञ्जालमासमेत कारण सहित असहमति जनाएका थिए । यद्यपि साल्पा सिलिचुडमा आपसी विमति बिच सुम्निमा पारुहाङ र नछुडको प्रतिमा निर्माण गरिएको छ । सो प्रतिमाको अनावरण निवर्तमान पर्यटनमन्त्री सुदन किरातीले गरेका छन् । साल्पा सिलिचुड सरोकार संरक्षण तथा प्रवर्धन केन्द्र अन्तर्राष्ट्रिय समितिका अध्यक्ष राजेन खिम्बुले राईका अनुसार साल्पा सिलिचुड किरातीको मुन्दुमी तथा सांस्कृतिकस्थल भएकाले संरक्षण र प्रवर्धन गर्न प्रतिमा स्थापना गरिएको बताएको हो । “साल्पा र सिलिचुड किरातीहरुको मुन्दुम तथा रिसियामा आउँछ । यसलाई संरक्षण र प्रवर्धन गर्दै विश्व सम्पदा सूचीमा सूचिकृत गर्ने उद्देश्य राखिएको छ”, खिम्बुलेले भने, “किराती धामीले साल्पालाई नाग देवता बस्ने थलो र सिलिचुडलाई किरातीहरुले सृष्टिसँग जोडिएको ठाउँको रुपमा विश्वास गर्छन् ।”

उक्त प्रतिमा स्थापना कार्यक्रमका लागि देश-विदेशबाट यहीं वैशाख ५ गते नै साल्पा सिलिचुड पुगेका थिए । सोही क्रममा मुन्दुमविद् तथा नछुड, धामीरभ्नाँक्रीको टोलीले वैशाख ६ र ७ गते विशाल कार्यक्रम गरी प्रतिमा स्थापना गरेका थिए । साल्पा सिलिचुडको विकासका लागि तयार पारिएको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) अनुसार साल्पा सिलिचुड परिसरमा सुम्निमा पारुहाङका साथै मुन्दुमी पात्रहरुको मूर्ति तथा प्रतिमा, बाबु (चिण्डो) आकारको मुन्दुमी गेट (प्रवेशद्वार), माझिम तथा मुन्दुम सङ्ग्रहालय लगायतका भौतिक संरचना निर्माण गरिने बताइएको छ । ‘सृष्टिको उत्पति केन्द्र मुन्दुमको प्राण, साल्पा सिलिचुड संरक्षण हाम्रो अभियान’ भन्ने नाराका साथ शुरु गरिएको अभियानमा नेपाल सहित बेलायत, हङकङ, कोरिया, अमेरिका, अस्ट्रेलिया, जापान, इजरायललगायत संसारभर रहेका नेपाली संलग्न रहेका छन् ।

प्रतिमा स्थापना अघि साल्पा सिलिचुडको अध्ययन तथा अनुसन्धानका लागि अनुसन्धान समितिसमेत गठन गरिएको थियो । जसमा नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति नारदमणि हात्ताम्झाली, मुन्दुम अध्येताहरु हतुवाली, भोगिराज चाम्लिङ, डा.तारामणि राई र सालिक शतासक राई सो अनुसन्धान समितिमा रहेका छन् । समुद्री सतहदेखि चार हजार एक सय ५५ मिटरको उचाइमा सिलिचुडको चुचुरो रहेको छ । यसको आसपासमा टेम्के, मैयुङ, लोरे, चिलिमहुङ्गा लगायतका पर्यटकीय डाँडाहरु छन् । यस्तै सिलिचुड चुचुरोको फेदमा साल्पा पोखरी छ । साल्पा पोखरीमा वैशाख, भदौ, कात्तिक र फागुपूर्णिमामासमेत वर्षमा चार पटक मेला लाग्ने गरेको छ । जनबोली अनुसार

साल्पा पोखरीको दर्शन गर्नाले बोली नफुट्नेले वोल्न सक्ने, सन्तान नहुनेलाई सन्तान प्राप्त हुने, धामी तथा भौँक्रिले मुन्दुमी शक्ति प्राप्त गर्ने विश्वास गरिन्छ । कचौरा आकारमा फैलिएको साल्पापोखरी समुद्री सतहदेखि तीन हजार छ सय ७२ मिटरको उचाइमा रहेको छ । यस साल्पा सिलिचुडलाई पछिल्लो पटक पदयात्राका लागि प्रसिद्ध गन्तव्य मुन्दुम पदमार्गसँग जोडिएको छ ।

प्रज्ञा.....

प्रतिष्ठानका सदस्य सचिव डा. धनप्रसाद सुवेदीले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका गतिविधिलाई विभिन्न भाषाभाषी, जाति र संस्कृतिसम्म पुऱ्याउने योजना अन्तर्गत चितवनबाट कार्यक्रम शुरु गरिएको र आगामी दिनमा पनि निरन्तरता दिँदै जाने बताए ।

कुमाल सेवा समाजका केन्द्रीय अध्यक्ष विशाल कुमालको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा तिलकबहादुर कुमालले उक्त जातिको भाषा तथा

संस्कृतिका विषयमा प्रस्तुत कार्यपत्र माथि छलफल गरिएको थियो । सो अवसरमा कुमाल जातिको भाषा र संस्कृतिको सम्वर्धनका लागि आगामी दिनमा गर्न सकिने विषयमा समूहगत छलफल पनि गरिएको थियो । नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका प्राज्ञ सभा सदस्य डा. बालाकृष्ण अधिकारीले सहजीकरण गर्नु भएको सो समूहगत छलफलमा बहस गर्दै कुमाल सेवा समाजका केन्द्रीय अध्यक्ष विशाल कुमाल, भरतपुर महानगरपालिका वडा नं. २८ का वडा सदस्य शेरबहादुर कुमाल तथा साहित्यकार भूपिन खड्काले जनप्रतिनिधि, जातीय समुदायका अगुवा र बौद्धिक वर्गले खेल्नु पर्ने भूमिका बारे चर्चा गरेका थिए ।

त्यसैगरी थारू कल्याणकारिणी सभा जिल्ला कार्यसमिति चितवनका अध्यक्ष ललितकुमार चौधरीको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा अनुसन्धाता डी.आर.पोखरेलले प्रस्तुत गर्नुभएको ‘चितवनका थारू जातिको सांस्कृतिक सम्पदा: संरक्षण र परिष्कारको आवश्यकता’ विषयक कार्यपत्र माथि छलफल गरिएको थियो । त्यसपछि आयोजित समूहगत छलफलमा राजनीति शास्त्री डा. सञ्जय चौधरी, अनुसन्धाता सत्यनारायण चौधरी, अधिवक्ता सञ्जय चौधरी र कवि तथा समालोचक रमेश प्रभातले छलफल गरेका थिए ।

सो कार्यक्रमको सहजीकरण पत्रकार शान्तकुमार चौधरीले गरेका कार्यक्रममा प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका प्राज्ञ सभा सदस्य रामहरि श्रेष्ठ, भरतपुर महानगर प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका उपकुलपति इन्द्रप्रसाद रेग्मी, थारू समुदायका अगुवा र स्रष्टाहरुले मन्तव्य राखेका थिए ।

इलाम.....

एमालेले लामो समयदेखि वर्चस्व कायम राखेको विरासत भै ठानिएको स्वर्गीय नेम्वाङको निर्विकल्प निर्वाचन क्षेत्रका रुपमा अवस्थित इलाम क्षेत्र नं. २ मा यो पटकक भने, निर्वाचन परिणाम त्यस विपरीत हुन सक्ने आकलन गरिदैछ । निर्वाचन प्रचारप्रसार गतिविधिसँगै स्थानीय मतदातका मनसाय बुभ्दा पहिचान र धर्म निरपेक्षता प्रमुख प्रतिपक्ष नेपाली कांग्रेस भन्दा मजबुत पहिचानवादी उम्मेदवार देखिएको छ । यता नेपाली कांग्रेस भन्दा एमालेको चहलपहल ३५ प्रतिशत पछि देखिन थालेको छ । यसरी तुलना गर्दा इलाममा कांग्रेसको मत एमालेको भन्दा बढ्न सक्ने अनुमान गरिए पनि पहिचानवादी उम्मेदवारको मत दुवै पार्टीका धेरै नेता, कार्यकर्ताबाटसमेत आउन सक्ने अनुमान गरिएको छ । यद्यपि कांग्रेसमा भएको आन्तरिक

विवादले पनि पहिचानवादी उम्मेदवारलाई सहयोग पुग्ने बताइन्छ । चुनावी चहलपहल हेर्दा र स्थानीय मतदाताहरुको भनाइ सुन्दा कांग्रेसको मत पहिलाको तुलनामा घट्ने छ भने, एमालेको भन कम हुन सक्ने आकलन गरिएको छ । यी दुवैबाट फुत्कने मत पहिचानवादीले पाउन सक्ने देखिएको छ । एमालेमा आन्तरिक कलह नदेखिए पनि पहिचानको कटाक्ष विरोधी भएकैले आदिवासी जनजाति समुदाय रुष्ट हुनका साथै पहिचानपक्ष र स्वतन्त्रलेसमेत मत काट्ने छ । कांग्रेसमा हल्का देखिएको आन्तरिक कलह र नेताहरुको संघीयता विरोधी अभिव्यक्तिले संघीयता र पहिचानवादी मतदाताहरु असन्तुष्ट भएकैले मत काटिने छ । यस परिस्थिति बिच पुनः नेपाली कांग्रेसका निष्ठावान र इमान्दार कार्यकर्ताहरु रुष्ट बनि निर्वाचनमा सक्रियता नदेखाए इलामका पार्टी सभापतिसमेत रहेका डम्बर खड्का यो पटक पनि पराजय हुन सक्ने आकलन गरिदैछ । यद्यपि नेपाली कांग्रेस भित्रको गुटउपगुटले चुनावलाई नकारात्मक प्रभाव नपरोस भन्दै नेपाली कांग्रेसका वरिष्ठ नेता डा. शेखर कोइरालाले स्वयं इलाममा उपस्थित भई एकताको सन्देश बाँडिरहेका छन् । उनी यतिबेला नेपाली कांग्रेस गठबन्धन नगरी निर्वाचन लड्नै सक्दैन भन्ने विपक्षीहरुको भनाइलाई नाजवाफ पार्न लागि परेका छन् । इलाममा लागि परेका नेता कोइरालाको आगमनसँगै आमकांग्रेस नेता तथा कार्यकर्ताहरुमा एकताको सञ्चार भएको बताइए पनि विगत र वर्तमानका तुषले त्यो पूर्ण हुन नसक्ने बताइएको छ । उता एमालेको उम्मेदवार सहाड नेम्वाङ राजनीतिमा केटाकेटी भएको र मिलन लिम्बू व्यक्तिगत स्वार्थका लागि पार्टी परिवर्तन गर्न माहिर खेलाडी भएको भन्दै इलाम क्षेत्र नम्बर दुईका मतदाताले विश्वास गर्न नसकिरहेको बताइएको छ । यिनै अवस्थाले पनि पहिचानको मुद्दा उठाएर इलामबाट इतिहास स्थापित गर्न स्वतन्त्र उम्मेदवार बनेका डकेन्द्र सिंह थेगिम लिम्बूलाई नै सुहाड र मिलनलाई जाने भारी मत जान सक्ने देखिदैछ । यसकारण

पनि थेगिम अगाडि देखिएका छन् कि, उनले इलामभर आफ्नो वेग्लै धार्मिक, भाषिक, सांस्कृतिक पहिचानसमेत निर्माण गरेकाले डकेन्द्रले एमाले, रास्वपा र कांग्रेसकोसमेत मत पाउने हुँदा इलाम २ मा पहिचानवादी

स्वतन्त्र उम्मेदवार अहिलेसम्म अगाडि रहेको आकलन गरिदै छ । जसका लागि कुनै पनि राजनीति दल सम्बद्ध पहिचान पक्षधर नेता, कार्यकर्ताका अलावा धरान उपमहानगरपालिकाका प्रमसख हर्क साम्पाङसमेत डकेन्द्रलाई आफ्नो अमूल्य मतदान गर्न इलामेलीको घर-आगनमा पुगेका छन् । तथापि १५वैशाखमा सम्पन्न हुने चुनावी प्रतिस्पर्धाको परिणाम भने, पखनै पर्ने भएको छ । यता सहकारी प्रकरणले बदनाम बन्दै गएको रास्वपा र पहिचान बिरोधि नेताका रुपमा इलामबासीले हेरेका केपी शर्मा ओलीका कारण एमालेलाई इलामेली मतदाताले यो पटक साथ सहयोग नदिने मनस्थितिमा रहेको बताइन्छ । यस सन्दर्भमा इलामवासी बिच कांग्रेसका डम्बर खड्का परिचित भए पनि सभापति देउवाको स्टाम्प भएको भन्दै भित्रभित्रै एकथरी नेता, कार्यकर्ता चिढिरहेकाले पनि अन्तर्घात हुन सक्ने बताइएको छ । अहिलेसम्म को यिनै चुनावी चहलपहल माफ्न गरिएको आकलन अनुसार कांग्रेस, एमाले, रास्वपा लगायतका उम्मेदवारलाई पछि पादै ऐतिहासिक रुपमा पहिचानको मुद्दा स्थापित गर्न र अग्नि परीक्षामा सफल हुन डकेन्द्र सिंह थेगिम लिम्बू अरु भन्दा सशक्त र बलिया देखिएका छन् । यसका लागि पहिचानपक्षधरहरुको भारी मत पोल्तामा पार्न भरमरदुर प्रयास गर्ने पर्ने देखिन्छ ।

दलित..

हस्तान्तरण गरिएको जनाइएको छ ।

प्रमुख पाण्डेले दलित समुदायको पराम्परागत संस्कृति संरक्षणसँगै आयआर्जनमा पनि सहयोग पुग्ने उल्लेख गर्दै लोप हुँदै गएको मौलिक बाजा संरक्षण गर्न नगरपालिकाले दलित समुदायलाई बाजा हस्तान्तरणसँगै सीप सिकाउने अभियान पनि शुरु गरिएको बताएका छन् । यसै बिच स्थानीय सुन्दरबजारमा सञ्चालन भएको दुई दिने निःशुल्क दन्त शिविर सम्पन्न भएको छ । सुन्दर बजार अस्पताल व्यवस्थापन समितिले बताए अनुसार शिविरमा दुई सय १७ जनाले सेवा लिएका थिए ।

स्थानीय सुन्दरबजार अस्पतालको आयोजना तथा सुन्दरबजार नगरपालिका वडा नं. ७ को सहयोगमा शिविर सञ्चालन गरिएको थियो । धुलिखेल अस्पतालले शिविर सञ्चालनको निमित्त प्राविधिक सहयोग गरेको थियो ।

काम गर्न विदेश जाने सोच बनाउँदै हुनुहुन्छ ?

हुनुहुन्छ भने:

- श्रम तथा वैदेशिक रोजगारका विषयमा आवश्यक जानकारीका लागि स्थानीय तहमा क्रियाशील रोजगार सेवा केन्द्रमा सम्पर्क गर्नुहोस् ।
- राहदानी बनाउँदाका बखत नै सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा रहेको आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सम्पर्क राख्नुहोस् ।
- श्रम कल सेन्टरको निःशुल्क नम्बर ११४१ मा फोन गर्नुहोस् ।

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड